

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครนั้น เป็นการวิเคราะห์ผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 45 ท่าน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจำนวน 10 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครพนม ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสกลนคร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสกลนคร และนักวิชาการศาสนาพิเศษ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนา นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสกลนครและรองนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสกลนคร พระเลขาวัดป่าสุทธาวาส ไวยาวัจกรวัดป่าสุทธาวาส ผู้จัดการบริษัทธารากร ทราเวลและประธานชุมชนตำบลธาตุเชิงชุมจำนวน 35 ท่าน นอกจากนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 400 ท่าน และมีการนำผลการจัดอภิปรายกลุ่ม (Focus group) มาวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ศึกษาวิจัยได้กล่าวมาในข้างต้นผู้ศึกษาวิจัยจะนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ควบคู่กับข้อมูลทุติยภูมิโดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ ผลการศึกษาออกเป็น 5 ตอน

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมภายใน และการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแนวทางการจัดการกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
2. วิเคราะห์การจัดการกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
3. วิเคราะห์ผลการจัดอภิปรายกลุ่มย่อย
4. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติ ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
5. วิเคราะห์สมมติฐาน

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมภายใน และการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) พระครูวัชรระ ตำแหน่ง พระเลขาเจ้าคณะจังหวัดสกลนคร (ธรรมยุติ) และตัวแทนกรรมการวัดป่าสุทธาวาส

1. ข้อมูลทั่วไปและการจัดภูมิทัศน์ของวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในครั้งนี้ได้สัมภาษณ์พระครูวัชรระ เตมิโย ตำแหน่งพระเลขา วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (พระเลขาเจ้าคณะจังหวัดสกลนคร ฝ่ายธรรมยุติ) และนายสุรรัตน์ สาขา ไวยาวจักร ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติวัดป่าสุทธาวาสว่า เดิมที่ตั้งของวัดป่าสุทธาวาสบริเวณนี้เรียกว่า “ดงบาก” มีป่าไม้กระบาก ไม้แคน ไม้ยาง ไม้มะแงว ขึ้นแซมปกคลุมทั่วไปมีสัตว์ป่าชุกชุม เช่น ช้าง เสือ แต่ในปัจจุบันวัดป่าสุทธาวาสไม่มีสภาพเหมือนในครั้งอดีต มีแต่บ้านเรือนชุมชนปลูกล้อมวัดแทนป่า วัดป่าสุทธาวาสสร้างขึ้นโดยความริเริ่มของนพ. เจริญ ชูวานนท์ ในปี พ.ศ.2437 เป็นวัด 3 พี่น้องได้สร้างถวายพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโลก พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และวัดแห่งนี้เป็นวัดคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกายฝ่ายอรัญญวาสีกรรมฐาน การศึกษา ฝ่ายปริยัติธรรมตามแนวความคิดของพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโลและเป็นวัดที่ท่านพระอาจารย์มั่นมรณภาพที่นี่ ท่านเป็นพระอาจารย์ทางวิปัสสนาได้รับการยกย่องสรรเสริญอย่างยิ่งจากบรรดาลูกศิษย์ผู้อยู่ใกล้ชิดคิดท่าน ว่าเป็นอาจารย์วิปัสสนาชั้นเยี่ยมในสมัยปัจจุบัน จากเนื้อธรรมที่ท่านแสดงออกซึ่งเป็นธรรมชั้นสูง วัดแห่งนี้จึงมีความสำคัญของฝ่ายฆราวาสและฝ่ายบรรพชิตทำให้มีพระภิกษุมานำพรรษาจำนวนมาก ประมาณปี พ.ศ.2459 เป็นต้นมาพระป่าสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เริ่มทยอยเพิ่มจำนวนมากขึ้นและขยายงานการเผยแผ่ในภาคอีสาน โดยเฉพาะทางจังหวัดอุดรธานี หนองคาย นครพนม สกลนคร อุบลราชธานี นครราชสีมา ขอนแก่น และตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งพระป่าทุกองค์จะต้องรักษาศีลอย่างบริสุทธิ์

วัดป่าสุทธาวาส มีอาณาเขตติดกับสถานที่ ดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ ติดกับถนนซอย (ตรงข้ามเป็นสำนักแม่ชี)
- ทิศใต้ ติดกับหมู่บ้าน
- ทิศตะวันออก ติดกับหมู่บ้าน (ถนนไปอำเภอธาตุพนม)
- ทิศตะวันตก ติดกับหมู่บ้าน (ถนนไปจังหวัดกาฬสินธุ์)

ด้านการเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดป่าสุทธาวาสสามารถเดินทางเข้าถึงได้หลายทางทั้งทางรถยนต์ รถโดยสารประจำทาง รถไฟ เครื่องบินและมีบริการรถเมล์เล็ก รถสามล้อถีบ รถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถสามล้อเครื่อง รถสองแถว รับจ้างวิ่งบริการในตัวเมือง

ปัจจุบันวัดป่าแห่งนี้ได้จัดอาณาบริเวณให้มีลักษณะที่แยกออกเป็น 3 อาณาเขตคือ

1. เขตปรก เป็นบริเวณที่ว่าง เจียบ สงบ มีต้นไม้ให้ความร่มรื่นเป็นสถานที่สำหรับพระภิกษุกระทำกิจทางวิปัสณาธุระหรือปฏิบัติกรรมฐานซึ่งบริเวณนี้จะอยู่ทั่ว ๆ ไปในบริเวณวัดป่าสุทธาวาส

2. เขตสังฆาวาส เป็นบริเวณที่ประกอบพิธีกรรมของพระภิกษุ มีโบสถ์ ศาลาการเปรียญ หอฉัน เป็นสถาปัตยกรรมทางศาสนา

3. เขตพุทธาวาส เป็นสถานที่ตั้งเจดีย์ที่สำคัญ ได้แก่ พិพิธภณัทพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นที่ประดิษฐานพระธาตุของท่านและเจดีย์พระอาจารย์หลุย จันทสาโรเป็นที่ประดิษฐานสถานของพระธาตุของท่าน ปัจจุบันเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้ทุกวัน

แต่ในสภาพของ 3 เขตนี้ยังไม่มีแบ่งเขตนี้เป็นสัดส่วนอย่างมีระบบ เพราะโดยสภาพของพระป่าสายธรรมยุติมีวิธีการดำเนินอย่างเรียบง่าย

ความโดดเด่นของวัดป่าสุทธาวาส

1) ด้านความเป็นอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นทางพระป่าสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตเป็นสุปฏิปันโนที่มีปฏิปทาคือข้อวัตรข้อปฏิบัติต่างๆ ที่น่าเลื่อมใสศรัทธาเป็นปฏิปทาที่ทำได้ไม่ง่ายเพราะเป็นปฏิปทาที่ทวนกระแสโลกทั้งทางกาย วาจา และใจ ซึ่งหลักปฏิปทานี้ คือ รุดงค์วัตร 13 ชั้นวัตร 14 เป็นเครื่องบำเพ็ญทางกาย และมีกรรมฐาน 40 เป็นเครื่องบำเพ็ญทางใจสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไปในอริยาบทต่าง ๆ ของความเพียรทั้งนี้เพราะรุดงค์วัตร 13 และวัตรต่าง ๆ ตลอดจนกรรมฐานทั้งมวลล้วนเป็นธรรมเครื่องอบรมปมนิสัยที่ติดกายมาตั้งแต่ครั้งเป็นฆราวาสและเป็นธรรมที่จะทำลายล้างเข้ายึดภายในใจ คือกิเลสตัณหาให้หมดสิ้นไป

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ธรรมยุติกายฝ่ายวิปัสสนา มีการเผยแผ่การปฏิบัติของคณะสงฆ์สายนี้อย่างกว้างขวางทั้งในภาคอีสานและทั่วทุกภาคของประเทศไทยสภาพความเป็นอยู่ของพระธรรมยุติกายฝ่ายวิปัสสนาธุระสายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต จะดำเนินชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในป่าดำรงสมณเพศตามแนวของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาล อยู่ตามป่าเขาถ้ำ เจือมผา ที่เจียบสงบเหมาะสมสำหรับการบำเพ็ญธรรม ด้วยเหตุนี้เองคนจึงเรียก “พระป่า” วัดที่อยู่อาศัยก็เรียกว่า “วัดป่า” แม้ธรรมะที่สั่งสอนจากพระสายนี้ก็เรียกว่า “ธรรมะป่า” ถึงแม้ว่าในปัจจุบันบ้านเมืองเจริญก้าวหน้า

ป่าได้เปลี่ยนแปลงสภาพมาเป็นเมืองมากขึ้นคนก็ยังนิยมเรียกกันว่า “พระป่า” และ “วัดป่า” จนกลายเป็นคำเรียกชื่อที่เคยชิน ถึงแม้ว่าวัดป่าไม่ได้อยู่ในป่าแล้วก็ตาม

2) ความโดดเด่นของสถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มีลักษณะตัวอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชั้นเดียว คล้ายบ้านทรงไทยประยุกต์ก่อด้วยคอนกรีตมีช่องแสงที่ผนังทั้งสองด้าน ผนังด้านหน้าของตัวอาคารเป็นภาพปั้นนูนสูงทำจากดินเผาเล่าเรื่องของหลวงปู่มั่น ส่วนกรอบประตูและบานประตูทำเป็นลายลูก และลายคนก้านขดทั้งดงามภายในตัวอาคารเป็นพื้นที่โล่ง ทางด้านทิศตะวันตกได้ยกพื้นสูงให้เป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อโลหะรมดำรูปเหมือนหลวงปู่มั่น ขนาดเท่าองค์จริงส่วนเบื้องหน้ารูปหล่อนั้นเป็นเจดีย์แก้วบรรจุพระอัฐิธาตุของหลวงปู่มั่น ส่วนผนังด้านทิศเหนือและใต้ได้เจาะเป็นกระจก 8 ช่อง เพื่อจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

3) ความโดดเด่นทางเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของโบสถ์ที่สร้างขึ้นหลังจากงานพระราชทานเพลิงศพของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เสร็จเรียบร้อย โดยสร้างครอบเชิงตะกอนที่ฉาปนกิจศพของท่านรูปแบบทางสถาปัตยกรรมทำหลังคาซ้อน 2 ชั้นมีมุขยื่นออกมาทั้งด้านหน้าและด้านหลังทำลานล้อมรอบตัวอาคาร มีเสารองรับที่เชิงชายล้อมทั้งตัวอาคารพื้นยกสูง ด้านข้างมีหน้าต่างมีประตูทางเข้าทั้งด้านหน้าและหลังคาด้านบนมีช่องฟ้าใบระกาหางหงส์ คันทวยมีรวงผึ้ง ลวดลายเป็นดอกประดับผนังด้านนอกและตามเสา ส่วนภายในโบสถ์ทำเรียบง่ายทำเพดานสูงเพื่อการระบายอากาศและเวลาพระภิกษุสวดมนต์เสียงจะไม่สะท้อนและก้อง ภายในประดิษฐานพระประธานมีชื่อว่าพระพุทธสุโขทัยธรรมมาธิราชองค์คาพยพศรีอยุธยา มหามุนี

4) ความโดดเด่นทางเอกลักษณ์ของเจดีย์พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์หลุย ด้านภายนอกเป็นแบบเจดีย์ทั่วไปรูปแบบเรียบง่ายไม่หรูหราส่วนด้านภายในชั้นบนเป็นที่จัดแสดงนิทรรศการทางพระพุทธศาสนาและสามารถปรับใช้เป็นสถานที่ให้ธรรมศึกษาปฏิบัติสมาธิหรือประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้ตามสภาพเหมาะสม รูปแบบเจดีย์พระอาจารย์หลุย จันทสาโรที่ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคุณทรงร่างเป็นต้นแบบพระราชทานรูปแบบเจดีย์ที่มีลักษณะเรียบง่ายและได้สัดส่วนงดงาม

ลักษณะของเจดีย์พิพิธภัณฑ์มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นรูปแบบทรงระฆังคว่ำ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ฐาน ทำเป็นสองชั้น ชั้นแรกเป็นฐานเชิง ชั้นที่สองทำฐานยกพื้นสูงมีทางขึ้นด้านหน้า 2 ทาง เพื่อขึ้นไปองค์เจดีย์พิพิธภัณฑ์ ส่วนฐานชั้นที่สองที่ยกพื้นสูงรองรับตัวองค์เจดีย์ทำเป็นห้องแสดงประวัติพุทธศาสนา เรื่องโลกมีคด้วยอวิชชา, สัมมาสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นใน

โลก, อริยสัจสี่, พุทธคำรัสตริสสังการสังคายนาครั้งที่ 1, พระเถระประกาศพระศาสนา, คณะสงฆ์ไทย ฝ่ายธรรมยุติก และภาพพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล, พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และพระอาจารย์หลุย จันทสาโร ภาพเล่าเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เขียนเป็นภาพลายรดน้ำ มีทางเข้าไปชมทางด้านหน้าเพียงด้านเดียว

ส่วนที่ 2 เรือนเจดีย์ทำเป็นรูปทรงระฆังคว่ำ มีฐานรองรับทำเป็นปล้องสี่ปล้องรองรับเรือนเจดีย์ที่ทำเป็นรูปทรงระฆังคว่ำ ทำซุ้มประตูทางเข้าในเรือนเจดีย์ 3 ทาง ทางด้านทิศตะวันตกเป็นด้านหน้า ด้านทิศเหนือและด้านทิศใต้เป็นด้านข้าง ภายในเรือนเจดีย์จัดแสดงรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งของพระอาจารย์ หลุย จันทสาโร ตรงด้านหน้าของรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งจัดแสดงอัฐิธาตุของท่าน และรอบผนังด้านหลังมีรูปสัตว์ประกอบเป็นภาพป่า เช่น นก เสือ ต้นไม้ เป็นต้น เพื่อสร้างบรรยากาศให้เป็นธรรมชาติเหมือนกับภายในเป็นป่าที่พระสายธรรมยุติกชอบปฏิบัติรุกคืบตามเทือกเขาลำเนาไพร ซึ่งเป็นกิจอย่างหนึ่ง ที่ถือป่าในการธุดงค์เป็นหลักและยังมีการจัดแสดงอัฐบริวารและเครื่องใช้สอย

ส่วนที่ 3 เรือนยอด ถัดจากเรือนเจดีย์ขึ้นไปทำเป็นบัลลังก์รองรับเรือนยอดตัวเรือนยอดเจดีย์ทำเป็นรูปทรงดอกบัวเหลี่ยมซึ่งตัวเรือนยอดทำเป็นรูปดอกบัว ตามความหมายของเรือนยอดเจดีย์ที่ทำเป็นรูปดอกบัวนั้น อาจจะต้องตามคติทางพระพุทธศาสนาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาประกอบกันทั้งฝ่ายมหายานและฝ่ายหินยาน (เถรวาท) เช่นดอกบัว เป็นดอกไม้บริสุทธิ์ ใช้เป็นพุทธบูชาแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดอกบัวยังเป็นสัญลักษณ์ในการประสูติของพระพุทธองค์ ดอกบัวยังเป็นแดนกำเนิดของพระอมิตาภะในแดนสุขาวดี ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธองค์ ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของจักรวาล พระศากยมุนี และพระโพธิสัตว์ ประทับอยู่เหนือดอกบัว ซึ่งหมายถึงการประทับอยู่เหนือจักรวาล

เจดีย์พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์หลุย เป็นเจดีย์พิพิธภัณฑ์ที่บ่งบอกทางศาสนาด้วยรูปแบบทางสถาปัตยกรรมอย่างชัดเจนรวมถึงรอบ ๆ ตัวเจดีย์พิพิธภัณฑ์ได้จัดทำเป็นสวนป่าอย่างเรียบง่ายอย่างเหมาะสมมีที่ให้ผู้คนได้หยุดพักผ่อนชมความงามด้วยเจดีย์พิพิธภัณฑ์เพื่อจะได้ชื่นชมและระลึกถึงพระอาจารย์หลุย จันทสาโรลูกศิษย์ของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์ใหญ่สายธรรมยุติก พระอาจารย์หลุย จันทสาโร ท่านเป็นผู้สร้างวัดไว้หลายแห่งและเป็นพระป่าผู้เรียบง่ายไม่คิดยึดสถานที่สกลนคร

ด้านโครงสร้างบุคคลภายในวัด

ปัจจุบันวัดป่าสุทธาวาสมีพระสงฆ์จำนวน 30 รูป มีโครงสร้างภายในวัด ดังนี้

1) เจ้าอาวาสคือ พระมหาพรหมมา จัตตภโย ได้รับพระราชทานตำแหน่งเป็นพระราชวิสุทธนายกเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2554 สมณะศักดิ์เดิม คือ พระราชาคณะชั้นสามัญที่พระศาสนดิลก

ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัดสกลนครฝ่ายธรรมยุติ มีหน้าที่หลัก คือ ดูแลเอาใจใส่พระเณรภายในวัด รวมถึงฆราวาสญาติโยม ให้สนใจในหลักศีลธรรม รักษาข้อวัตรปฏิบัติที่บูรพาจารย์พาดำเนินมา รวมทั้งพัฒนาวัดป่าสุทธาวาส ให้ดูเรียบร้อย ส่วนรองเจ้าอาวาสปัจจุบันยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนี้แน่นอน

2) พระเลขาเจ้าคณะจังหวัดสกลนคร (ธรรมยุติ) คือ พระครูวัชร หน้าที่สำคัญคือ

- จัดการทุกอย่างเกี่ยวกับงานสารบรรณ
- รักษาผลประโยชน์และทรัพย์สินของสำนักงาน
- ควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ของสำนักงาน
- จัดหาอุปกรณ์การปฏิบัติงาน และอุปกรณ์ทางวิชาการไว้ประจำสำนักงาน
- เป็นภาระเกี่ยวกับการประชุม
- ประสานกับพระสังฆาธิการและหน่วยงานหรือบุคคลผู้เกี่ยวข้อง
- ช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม

3) ไวยาวัจกรเป็นบุคคลสำคัญซึ่งทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยและดำเนินกิจการต่าง ๆ นอกเหนือจากกิจของสงฆ์ หน้าที่หลักของไวยาวัจกรของวัดป่าสุทธาวาสมีดังนี้ ดูแลด้านจัดสถานที่ต้อนรับและให้ข้อมูลวัดแก่ผู้ที่มาเยี่ยมชม ดูแลการเงิน รักษาความสงบ ประชาสัมพันธ์ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการดูแลความเรียบร้อยของร้านค้าภายในบริเวณวัด

4) กรรมการวัดจัดตั้งโดยฝ่ายปกครองเพื่อช่วยให้กิจการงานต่างๆ ของวัดป่าสุทธาวาสให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนบูรณะวัด และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสในปัจจุบัน ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาเทศบาลเมืองสกลนคร สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสกลนคร

เนื่องจากวัดป่าสุทธาวาสเป็นวัดป่าที่มีชุมชนหลายชุมชนล้อมรอบทำให้มีประชาชนในชุมชนและในละแวกใกล้เคียงมาบำรุงวัดอยู่เสมอทางวัดจึงจัดให้มีงานประเพณี และกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่ทางวัดจัดขึ้นไว้รองรับ มีดังนี้

(1) วันธรรมะสวนะ

- จัดแสดงพระธรรมเทศนา
- จัดให้มีการทำบุญตักบาตร
- จัดให้มีการรักษาศีล ปฏิบัติธรรม นั่งวิปัสสนา

(2) วันสำคัญทางพุทธศาสนา

- จัดให้มีการทำบุญตักบาตรตามประเพณีท้องถิ่น

- จัดให้มีการเวียนเทียน ในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา
- จัดโครงการบวชชีพราหมณ์ ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

(3) วันสำคัญของวัด

- งานวันบูรพาจารย์จัดขึ้นทุกวันที่ 29 มกราคม เป็นงานวันครบรอบประชุมเพลิงของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นวันที่รำลึกถึงพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มีลูกศิษย์จากทั่วประเทศมาร่วมเคารพสักการะและจัดบวชชีพราหมณ์ตั้งแต่วันที่ 29-31 มกราคมของทุกปี

ด้านการจัดภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมนั้นทางวัดได้ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยเน้นให้มีสภาพแวดล้อมมีความร่มรื่น สงบเรียบง่ายเพื่อกงความเป็นเอกลักษณ์ของวัดป่าควบคู่กับเน้นความโดดเด่นของสถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มีการจัดแบ่งพื้นที่ระหว่างพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวที่สามารถเข้าเยี่ยมชมได้และพื้นที่ของสังฆาวาสเพื่อมิให้เป็นการรบกวนการปฏิบัติธรรมของสงฆ์

จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ในเรื่องสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า

1.1 ข้อดีหรือจุดแข็ง

- 1) วัดป่าสุทธาวาสมีความเป็นอัตลักษณ์ทางพระป่าสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นสุปฏิปันโนที่มีปฏิปทาด้านการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เน้นการปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐาน
- 2) เป็นวัดป่าที่เน้นการปฏิบัติธรรมและความเรียบง่าย สะอาด สงบ
- 3) เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมและเป็นศูนย์วิปัสสนากรรมฐานของทั้งพระสงฆ์และประชาชนที่สนใจปฏิบัติธรรม
- 4) มีสถาปัตยกรรมที่เป็นจุดเด่นของวัดคือ พิพิธภัณฑ์ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต
- 5) การแบ่งพื้นที่สงฆ์และบริเวณนักท่องเที่ยว
- 6) การคมนาคมสามารถเข้าถึงได้สะดวก
- 7) มีการจัดชมนิทรรศการประวัติพระอาจารย์ไว้เป็นข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว
- 8) มีการจัดชมนูชาดอกไม้นและบูชาพระไว้บริการนักท่องเที่ยวบริเวณหน้าพิพิธภัณฑ์

1.2 ข้อด้อยหรือจุดอ่อน

- 1) บริเวณวัดมีพื้นที่จำกัดไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงระหว่างงานเทศกาลประจำปีได้เพียงพอ เช่น งานวันบูรพาจารย์
- 2) บริเวณลานจอดรถยังไม่มีการจัดระเบียบที่แน่นอน
- 3) การจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่มส่วนใหญ่เป็นรูปแบบรถเข็น
- 4) ชุมขายของที่ระลึกอยู่ห่างไกลจากพิพิธภัณฑ์

1.3 โอกาส

- 1) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มสนใจเฉพาะ
- 2) จังหวัดสกลนครเข้าร่วมกลุ่มโครงการ “ท่องเที่ยวกลุ่มสนุก”
- 3) หน่วยงานในพื้นที่สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
- 4) มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงใกล้เคียง

1.4 อุปสรรค

- 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม
- 2) ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีค่านิยมท่องเที่ยวแสวงบุญยังต่างประเทศมากขึ้น

ด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนานั้นยังไม่มีแนวทางที่แน่นอนทางวัดยังเน้นการรักษาความเป็นวัดป่าให้คงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมมากที่สุดเพื่อเหมาะแก่การปฏิบัติภารกิจจิตภาวนา ปัจจุบันทางวัดเปิดพิพิธภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยวเข้าชมทุกวันและมีการบูรณะซ่อมแซมพิพิธภัณฑ์ อาคาร โบสถ์อยู่เสมอ จัดพื้นที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้แก่ ลานจอดรถ ชุมสัการบูชาพิพิธภัณฑ์

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกมีส่วนส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอยู่บ้างทั้งสถานะเศรษฐกิจที่ผันผวนในปัจจุบัน ประกอบกับเพิ่งผ่านปัญหาภัยทางธรรมชาติจึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างจังหวัดลดจำนวนลง ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นคนในจังหวัดสกลนครและจังหวัดใกล้เคียง ทางด้านเทคโนโลยีและสื่อต่างๆ เช่น สื่อทางอินเตอร์เน็ตกลับส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธมากขึ้นเพราะสะดวกต่อการค้นหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันคณะสงฆ์ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเว็บไซต์ของวัดป่าสุทธาวาสขึ้นเพื่อให้ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับวัด

3. แนวทางการจัดการกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า เนื่องจากเป็นวัดป่าสายธรรมยุติ เน้นการปฏิบัติ การวิปัสสนากรรมฐาน ไม่เน้นการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนมากนั้นเดินทางมาด้วยความศรัทธา เพื่อได้มาเคารพไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือคือ พิพิธภัณฑ์ พระอาจารย์มั่นและศึกษาธรรม ซึ่งปัจจุบันวัดได้แบ่งพื้นที่ไว้เป็นสัดส่วนของบริเวณพระสงฆ์

จะตั้งอยู่ในบริเวณที่มีต้นไม้และมีป้ายห้ามไว้เพื่อป้องกันการรบกวนการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์

จากการสัมภาษณ์พบว่า ลักษณะการปรับปรุงและพัฒนาวัดส่วนใหญ่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อความเจริญทางจิตใจ ด้านเจ้าหน้าที่ที่ดูแลความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่นั่นจัดให้มีเพียงไวยวัจกรที่ดูแลชุมชนชาวอกไม้และบูชาพระเพียงคนเดียวเท่านั้น ด้านการวางแผนการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงระหว่างจัดงานเทศกาล ประเพณีต่างๆ เช่น งานวันบูรพาจารย์ได้รับความช่วยเหลือจากเทศบาลเมืองสกลนคร อำนวยความสะดวกทั้งการจัดพื้นที่จอดรถด้านนอกวัด การจัดรถสุขาเคลื่อนที่ การจัดเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

ด้านพันธมิตรทางการท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอยู่บริเวณใกล้เคียงจำนวนมาก เช่น วัดธาตุคุณพระธาตุนารายณ์เจงเวง พระธาตุภูเพ็ก พระธาตุเชิงชุม สระพังทอง เป็นต้น แต่ยังคงขาดการจัดการด้านการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงและประชาสัมพันธ์อย่างเหมาะสม

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์การสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า การที่จะกำหนดแผนกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้นั้นจะต้องเกิดจากความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชนชุมชนตำบลธาตุเชิงชุมเพื่อให้มีการวางแผนและแนวทางการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านการจัดกลุ่มด้านการตลาด การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการแลกเปลี่ยนความรู้ หน่วยงานที่ได้กล่าวมานี้ได้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจำนวน 8 ท่าน ดังนี้

- ท่านวิชูกร กุหลาบสี ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครพนม
- ท่านจรรินทร์ จักกะทาก ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
- ท่านสุรพล คงยอด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนคร
- ท่านฉัตรชัย ชูเชื้อ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสกลนครและท่านไกรยุทธ หอมไกรลาต นักวิชาการศาสนาพิเศษหัวหน้ากลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนา

- ท่านโกมุท ธีมธนานนท์ นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสกลนครและ
ท่านสุบิน โสภณ รองนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสกลนคร
- ท่านบุญส่ง วิจัยณัฐ ผู้จัดการบริษัทคาราทร ทราเวล จำกัด

1. การดำเนินงานเกี่ยวกับจัดการกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สามารถสรุปผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มสนับสนุนและส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส ได้แก่

- สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนม
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนคร
- บริษัทคาราทร ทราเวล จำกัด

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ส่วนใหญ่เน้นการดำเนินงานด้านการทำประชาสัมพันธ์โดยภาพรวม ประชาสัมพันธ์โดยสอดแทรกข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสในเทศกาลต่างๆ เช่น งานเทศกาลวันวิสาขบูชา งานประเพณีต่าง งานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งโดยการโฆษณาผ่านทางสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนในการดำเนินงานแผนการประชาสัมพันธ์โดยการจัดทำสิ่งพิมพ์โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า เช่น การประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงทางพุทธศาสนา ตามรอย พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต บูรพาจารย์แห่งอีสานร่วมกับบริษัทนำเที่ยว สื่อมวลชนในพื้นที่ร่วมสำรวจพื้นที่และถ่ายภาพเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งาน โดยให้บุคลากรที่มีความรู้เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งในปัจจุบันมีโครงการร่วมมือจัดประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงโดยจัดทำคู่มือท่องเที่ยวกลุ่ม “สนุก” เป็นชื่อกลุ่มจังหวัด (Cluster) ประกอบไปด้วยจังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ซึ่งเป็นสามจังหวัดท่องเที่ยวอีสานตอนบนที่มีศักยภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เป็นรองจังหวัดท่องเที่ยวอื่นๆ ในประเทศไทย และเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพราะมีวัดโบราณเก่าแก่ที่มีศิลปกรรมและปติมากรรมวิจิตรงดงามตั้งกระจายอยู่ทั่วไปรวมทั้งวัดมากมายที่น่าแวะชม เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์หลุย จันทสาโร เป็นต้น

2) กลุ่มดูแล สนับสนุนและส่งเสริมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และจัดงาน ประเพณีต่างๆ ในวัดป่าสุทธาวาส

- ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
- เทศบาลเมือง สกลนคร
- สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสกลนคร

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ด้านงบประมาณบูรณะวัดป่าสุทธาวาส มีการสนับสนุนด้าน การอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสเช่น จัดรถสุขาอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในช่วงระหว่างงานเทศกาล จัดเจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยร่วมกับ สภอ. เมืองสกลนคร เพื่ออำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยและการจราจรทั้งทางเข้าและบริเวณจอด รถในวัด รวมทั้งเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน โดยรอบในการให้ ความรู้เกี่ยวกับการบริการ และได้จัดโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยว

2. สถานการณ์การท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีปัจจัยหลาย 3 ด้านที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่ผันผวนในปัจจุบันส่งผลให้เกิดการชะลอ การท่องเที่ยวต่างจังหวัด ปัจจัยด้านการเมืองที่ไม่มีความแน่นอนส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิด ความระแวงด้านการก่อจลาจลจากสื่อหลากสีทั้งในและต่างจังหวัด และปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม การเลียนแบบและรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้ามามาก โดยเฉพาะกับวัยรุ่นที่รับวัฒนธรรม จากสื่อต่างๆ ส่งผลให้สังคมในปัจจุบันมีความห่างเหินระหว่างชุมชนกับวัดมากขึ้น

ส่วนปัจจัยที่มีผลด้านบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสคือ ปัจจัยจากเทคโนโลยี โดยเฉพาะ อินเทอร์เน็ตที่นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางการเดินทาง และเป็นสื่อที่สามารถกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเพื่อ สัมผัสบรรยากาศ กราบไหว้ สักการะที่ตั้งอนุสรณ์ของบุคคลสำคัญทางศาสนาเพื่อความเป็น สิริมงคลในชีวิต

ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไปของวัดป่าสุทธาวาส จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ในเรื่องสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า

2.1 ข้อดีหรือจุดแข็ง

- 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญของจังหวัดสกลนครซึ่งเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ถือเป็นมหาบูรพาจารย์ สายวิปัสสนากรรมฐานวัดป่า ซึ่งเป็นอริยสงฆ์ที่ประชาชนในภาคอีสานและประชาชนทั่วไปเลื่อมใสศรัทธา
- 2) ทำเลที่ตั้งวัดป่าสุทธาวาส ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมือง การคมนาคมสะดวกและง่ายแก่การเข้าถึง
- 3) พิพิธภัณฑสถานมีความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรมคล้ายบ้านทรงไทยประยุกต์ ก่อด้วยคอนกรีต มีช่องแสงที่ผนังทั้งสองด้าน ผนังด้านหน้าของตัวอาคารเป็นภาพปั้นนูนสูง ทำจากดินเผาเล่าเรื่องของหลวงปู่มั่น ส่วนกรอบประตูและบานประตูทำเป็นลายลูก และลายคุณก้านขดที่งดงาม
- 4) มีการจัดกิจกรรมด้านพุทธศาสนาในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น งานวันวิสาขบูชา งานวันบูรพาจารย์ เป็นประจำทุกปี และจัดโครงการบวชชีพรามณ์
- 5) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของวัดป่าสุทธาวาสมีคุณค่าในเชิงสุนทรียภาพ
- 6) เป็นแหล่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชุมชนและประชาชนทั่วไป

2.2 ข้อด้อยหรือจุดอ่อน

- 1) แหล่งท่องเที่ยวขาดการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง
- 2) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนายังไม่หลากหลาย
- 3) ขาดมัคคุเทศก์ในพื้นที่
- 4) สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ยังขาดมาตรฐาน

2.3 โอกาส

- 1) ภาครัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและท้องถิ่น
- 2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.)สนับสนุนโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามจังหวัดได้แก่ สกลนคร นครพนมและมุกดาหาร
- 3) กระแสความนิยมท่องเที่ยวเรียนรู้รากวัฒนธรรมไทย

2.4 อุปสรรค

- 1) ความผันผวนทางเศรษฐกิจ
- 2) ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ
- 3) ประสบปัญหาจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม ภัยหนาว และภัยแล้ง

- 4) ค่านิยมของนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวต่างประเทศ
- 5) ผู้ประกอบการขาดความชำนาญด้านการตลาดและไม่เสนอขายการนำเที่ยวในพื้นที่อย่างจริงจัง

3. วิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนประสมทางการตลาด 8Ps

จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ในเรื่องส่วนประสมทางการตลาด 8Ps ด้านกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3.1 ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อวัดป่าสุทธาวาสในด้านการเป็นแหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติและเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดสกลนคร ได้มีการจัดกิจกรรมตามรอย “พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต” บูรพาจารย์แห่งอีสาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางพุทธศาสนาโดย ททท. และ 4 สมาคมท่องเที่ยวภายในประเทศได้แก่ สมาคมส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวไทย (สชทท.) สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทท.) สมาคมผู้ประกอบการนำเที่ยวไทย (สนท.) สมาคมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย (สทอ.) รวมมือกันนำเสนอรายการท่องเที่ยวอิมเมจิวด้วยบุญบารมีของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

3.2 ด้านราคา (Price)

ในด้านทุนสนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นมีงบประมาณจากส่วนกลางเพื่อสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์และจัดพิมพ์สื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส

3.3 ด้านช่องทางจัดจำหน่าย (Place)

ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยววัดป่าสุทธาวาสนั้นสามารถเข้าถึงได้สะดวกสามารถเดินทางเข้าถึงได้หลายวิธีด้วยกัน คือ รถยนต์ รถโดยสารประจำทาง รถไฟ และเครื่องบิน และในส่วนการจัดโครงการการท่องเที่ยวเชิงพุทธนั้นได้มีการร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธทั้งในวัดป่าสุทธาวาสและช่องทางจัดจำหน่ายอีกทางหนึ่งที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครพนมได้จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้น จะนำบริษัทนำเที่ยวและสื่อมวลชนในพื้นที่มาดูพื้นที่ในช่วงก่อนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อจัดพิมพ์เอกสาร ทำโปสเตอร์ลงประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าและออกบูธเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่सानอย หนานหนิง ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์และจัดงานผู้ซื้อพบผู้ขาย

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

การส่งเสริมและสนับสนุนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายตามสถานที่ต่างๆ โดยจัดทำสิ่งพิมพ์ โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ และทำการประชาสัมพันธ์โดยสอดแทรกข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสในเทศกาลต่างๆ เช่น งานเทศกาลวันวิสาขบูชา งานประเพณีต่างๆ เช่น งานประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง โดยการโฆษณาผ่านทางสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ผ่านเว็บไซต์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3.5 ด้านบรรจุภัณฑ์ (Packaging)

วัดป่าสุทธาวาสนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางพุทธศาสนามีพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่เคารพสักการบูชาแก่ลูกศิษย์และนักท่องเที่ยวซึ่งพิพิธภัณฑ์มีลักษณะการก่อสร้างแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ประยุกต์และพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ปู่หลุย จันทสาโรตั้งอยู่ในวัดป่าสุทธาวาสซึ่งเป็นพระเถระชั้นผู้ใหญ่สายวิปัสสนา ศิษย์ของพระอาจารย์มั่น โดยพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ปู่หลุย จันทสาโรปู่หลุย นั้นได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ร่างแบบเจดีย์จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อีกทั้งมีความโดดเด่นด้านธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นไม้ยืนต้นที่มีขนาดใหญ่ให้ความร่มรื่นระหว่างตัวอาคารและบริเวณโดยรอบพื้นที่ของวัด

3.6 ด้านบุคลากร (Personal)

ด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสนั้น ปัจจุบันมีโครงการจัดให้บุคลากรจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในวัดป่าสุทธาวาสในงานประเพณีและเทศกาลต่างๆ เช่น งานวันวิสาขบูชา โดยมีบุคลากรเข้าร่วมแต่งการนุ่งขาวห่มขาวเพื่อประกอบศาสนกิจในวัดป่าสุทธาวาสและยังมีการสนับสนุนการจัดโครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวในพื้นที่แต่ยังมีปัญหาด้านการจัดการอย่างต่อเนื่อง

3.7 ด้านการให้ข่าวสาร (Public Relation Strategy)

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานหลักที่ดำเนินการโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว คือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนครร่วมมือกับสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนมร่วมมือกันดำเนินงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ทั้งภาพรวมของสามจังหวัด คือ สกลนคร มุกดาหาร และนครพนม โดยเป็นส่วนกลางในการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ สื่อท้องถิ่นและผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานเองเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่

รับผิดชอบทั้งสามจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนท้องถิ่นได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุน การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆภายในวัดจากเทศบาลเมืองสกลนคร และสำนักงานพระพุทธศาสนา ในส่วนของการจัดทำฐานข้อมูลนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวใน วัดป่าสุทธาวาสนั้นปัจจุบันยังเป็นการจัดทำในภาพรวมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนครเท่านั้น และในอนาคตมีนโยบายการจัดทำคลังรับฟังความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ของจังหวัดสกลนคร

3.8 ด้านการใช้พลังหรืออำนาจการต่อรอง (Power Strategy)

ปัจจุบันกิจกรรมหลักของวัดป่าสุทธาวาสคือ การจัดกิจกรรมฟังธรรมเทศนา ตักบาตร ตามประเพณีท้องถิ่น และปฏิบัติธรรม นั่งวิปัสสนาในวันสำคัญทางศาสนาเช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษาซึ่งเปิดรับนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอเพื่ เน้นให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้หลักธรรมของพุทธศาสนาและปฏิบัติตามหลักปฏิบัติของ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ส่วนที่ 3 สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 43 ท่าน แต่ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้อยู่ที่ศึกษาวิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 35 ชุมชน เนื่องจากมีบางชุมชนอยู่ในเครือข่ายชุมชนเดียวกันมีการปฏิบัติงานร่วมกัน คือ

- ชุมชนธาตุคุดม 1 ชุมชนธาตุคุดม 2 ชุมชนธาตุคุดม 3 ชุมชนธาตุคุดม 4
- ชุมชนวัดป่าสุทธาวาส 1 ชุมชนวัดป่าสุทธาวาส 2
- ชุมชนหนองมันปลา 1 ชุมชนหนองมันปลา 2
- ชุมชนคำสะอาด 1 ชุมชนคำสะอาด 2
- ชุมชนหลังเทศบาล ชุมชนตลาดเทศบาล
- ชุมชนรุ่งพัฒนา 1 ชุมชนรุ่งพัฒนา 2

ผู้ศึกษาวิจัยวิเคราะห์ตามรายกลุ่มดังนี้

ตารางที่ 4 รายชื่อชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ลำดับที่	รายชื่อชุมชน
1	ชุมชนธาตุคุดม
2	ชุมชนวัดศรีสุ่มังคล์
3	ชุมชนวัดพระธาตุเชิงชุม

ตารางที่ 4 รายชื่อชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (ต่อ)

ลำดับ	รายชื่อชุมชน
4	ชุมชนกลางธงชัย
5	ชุมชนวัดแจ้งศรีบุญเรือง
6	ชุมชนวัดศรีชมพู
7	ชุมชนวัดโพธิ์ชัย
8	ชุมชนวัดศรีสะเกษ
9	ชุมชนวัดสะพานคำ
10	ชุมชนวัดเหนือ-ศรีโพธิ์เมือง
11	ชุมชนดอนจัวพัฒนา
12	ชุมชนนาอ้อย
13	ชุมชนวัดป่าสุทธาวาส
14	ชุมชนหนองมันปลา
15	ชุมชนค่ายศรีสกุลวงศ์
16	ชุมชนหนองทรายขาว
17	ชุมชนกกส้มโฮง
18	ชุมชนหนองแดง
19	ชุมชนคำสะอาด
20	ชุมชนเทศบาล
21	ชุมชนเอื้ออาทรสกลนคร
22	ชุมชนนาเวง
23	ชุมชนน้ำค้าย
24	ชุมชนสกลเมืองทอง
25	ชุมชนมะขามป้อม
26	ชุมชนดงพัฒนา
27	ชุมชนรุ่งพัฒนา
28	ชุมชนเวงใหญ่

ตารางที่ 4 รายชื่อชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อชุมชน
29	ชุมชนห้วยโงงพัฒนา
30	ชุมชนหนองสนม
31	ชุมชนหนองหารหลวง
32	ชุมชนบ้านธาตุ
33	ชุมชนจังหวัดทหารบก
34	ชุมชนกรมทหารราบที่ 3
35	ชุมชน 301 พัฒนา

ที่มา: เทศบาลเมืองสกลนคร, 2554

1. การดำเนินงานเกี่ยวกับจัดการกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธใน วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานชุมชนพบว่า ส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินงานร่วมกันดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดงาน ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนและส่งเสริมการจัดงานประเพณีในวัดป่าสุทธาวาสอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การร่วมหล่อเทียนเข้าพรรษา เพื่อเข้าร่วมขบวนแห่ปราสาทผึ้งเป็นประจำทุกปี เข้าร่วมการจัดกิจกรรมบวชชีพราหมณ์ พร้อมใจกันนุ่งขาวห่มขาวฟังเทศน์ทุกวันพระในช่วงเข้าพรรษา

1.2 ด้านการส่งเสริมการจัดภูมิทัศน์ การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเชิงศาสนาส่วนใหญ่จะอยู่ในความดูแลของคณะสงฆ์ใน แต่ชุมชนมีส่วนช่วยเหลือความสะอาด รักษาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้คนในชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรภายในวัดเช่น ช่วยดูแลความสะอาด รักษาสิ่งแวดล้อมภายในวัด และพื้นที่บริเวณโดยรอบวัด

1.3 ด้านประชาสัมพันธ์ ชุมชนมีส่วนในการประชาสัมพันธ์เน้นในด้านการให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวัด และประวัติชีวิต หลักปฏิบัติของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ในรูปแบบปากต่อปาก และการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลที่จัดขึ้นในวัดตามสื่อท้องถิ่น เช่น จัดรายการเสียงตามสายของชุมชน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

1.4 ด้านการสนับสนุนมรดกเทศกในพื้นทีนั้นทางประธานชุมชนได้สนับสนุนให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมโครงการอบรมมรดกเทศกน้อย ซึ่งทางเทศบาลและมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครร่วมกันจัดขึ้นปีละ 2 ครั้งเพื่อให้มีมรดกเทศกนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสและ

แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง แต่มีปัญหาด้านความต่อเนื่องของการดูแลด้านการบริการนำเที่ยวที่ถูกต้อง และการจัดการอย่างจริงจัง

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปของวัดป่าสุทธาวาส

จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ในเรื่องสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า

2.1 ข้อดีหรือจุดแข็ง

- 1) เป็นวัดป่าสายวิปัสสนาที่โด่งดังและมีชื่อเสียงเป็นที่เคารพของชุมชน
- 2) เป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชุมชน
- 3) เป็นที่ประกอบพิธีกรรมและให้บริการด้านพิธีกรรมต่างๆแก่ชุมชน
- 4) มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้านสถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑสถาน และหลักปฏิบัติตาม

ปฏิบัติของพระอาจารย์มั่น

- 5) เป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานของพระอาจารย์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตที่มีชื่อเสียงด้าน

ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

- 6) ทางเข้าออกวัดมีทั้งหมด 3 ด้านสามารถเข้าถึงได้สะดวก

2.2 ข้อด้อยหรือจุดอ่อน

- 1) ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- 2) ภายในวัดขาดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 3) ข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นวัดป่า
- 4) ร้านค้าส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นรถเข็นขาดการจัดการให้อยู่ในสภาพที่แน่นอน
- 5) ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึกที่ทางวัดอนุญาตให้นำสินค้าเข้ามาจำหน่าย

อยู่ห่างจากจุดท่องเที่ยว

2.3 โอกาส

1) หน่วยงานในพื้นที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ สำนักงานพุทธศาสนา เทศบาลเมืองสกลนคร

- 2) มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาอยู่บริเวณใกล้เคียงหลายแห่ง

2.4 อุปสรรค

1) ค่านิยมของคนรุ่นใหม่ในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน เช่น วัยรุ่นที่นิยมด้านวัตถุและค่านิยมการเลียนแบบคาราต่างประเทศ

- 2) ความขัดแย้งทางการเมืองในท้องถิ่น
- 3) มีนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มมาท่องเที่ยว

3. วิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนประสมทางการตลาด 8Ps

จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ในเรื่องส่วนประสมทางการตลาด 8Ps ด้านกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3.1 ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

จากการสัมภาษณ์ประชาชนชุมชนพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญหลายด้าน ดังนี้

- ด้านเกี่ยวกับประวัติและหลักคำสอนของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต
- ด้านความโดดเด่นของทรัพยากรในวัด ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีความร่มรื่นถึงแม้จะเป็นวัดป่าที่ตั้งอยู่กลางเมืองแต่ปัจจุบันยังคงบรรยากาศของความเป็นวัดป่าเหมาะแก่การมาทำบุญและปฏิบัติธรรมถือศีล ฟังเทศน์

- ความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมรูปทรงกึ่งไทยประยุกต์ของพิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และหลวงปู่หลุยส์ จันทสาโร ซึ่งเป็นที่เคารพและนับถือของคนในชุมชน แต่ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นคือ รถเข็นที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มและพ่อค้าขายล็อตเตอรี่หน้าพิพิธภัณฑสถานทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบและอาจเกิดความรำคาญแก่นักท่องเที่ยว

3.2 ด้านราคา (Price)

ด้านการกำหนดราคาอาหาร ของฝากของที่ระลึกและวัดถุ่มงคลนั้น มีความเหมาะสม แต่ควรมีการจัดการพื้นที่ในการตั้งร้านจำหน่ายของฝากของที่ระลึกให้มีความโดดเด่นและมีสินค้าที่หลากหลายซึ่งปัจจุบันมีเพียง 3 ร้านค้าที่จำหน่ายของที่ระลึกและพื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากจุดท่องเที่ยวในยากแก่การมองเห็น ควรมีการสนับสนุนกลุ่ม OTOP จัดกลุ่มจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านแก่นักท่องเที่ยว และควรเพิ่มการจัดให้มีการบูชาหนังสือประวัติหนังสือสวดมนต์เพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งสำหรับบำรุง บูรณะอาคารและพื้นที่ในวัดและประชาชนชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างพันธมิตรทางการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งใกล้เคียง ได้แก่

- วัดพระธาตุเชิงชุมตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเป็นปูชนียสถานสำคัญคู่บ้านคู่เมืองสกลนครมาแต่โบราณภายในวิหารพระธาตุเชิงชุมเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อดังค์แสนพระพุทธรูปปางมารวิชัยเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวสกลนคร

- สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ (สระพังทอง) อยู่ติดกับหนองหาร ในเขตเมืองสกลนครเป็นสวนสาธารณะที่สวยงาม สมเด็จพระศรีนครินทร์บรมราชชนนีได้เสด็จเป็นองค์ประธานพิธีเปิด เป็นสวนล้อมสระขนาดใหญ่ ชื่อสระพังทองภายในประกอบด้วยสวนไม้ป่าไม้ดอกสวนหิน สวนออกก้านกล้วยและน้ำพุเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ

- พระธาตุนารายณ์เจงเวง ตั้งอยู่วัดพระธาตุนารายณ์เจงเวง ตำบลธาตุอยู่ในเขตเมืองสกลนคร ประกอบด้วยปางองค์เดียว สร้างด้วยหินทรายบนฐานศิลาแลงขนาดใหญ่ สลักลวดลายลงบนหินเป็นศิลปะเขมรสมัยปาปวนลักษณะคล้ายเป็นปราสาทหินของขอมเชื่อกันว่าเป็นฝีมือของผู้หญิงสร้างทั้งหมด

- พระธาตุคุ่มตั้งอยู่ในเขตเมืองสกลนครลักษณะปางองค์เดียวสร้างด้วยหินทรายสมัยเดียวกับพระธาตุนารายณ์เจงเวงแต่องค์ปรากฏเล็กกว่า มียอดเดียว ไม่มีฐานรองรับ

ด้านการจัดหาทุนส่งเสริมการท่องเที่ยว และการบูรณะซ่อมแซมวัดป่าสุทธาวาสนั้น ชุมชนวัดป่าสุทธาวาสและชนใกล้เคียงได้ร่วมเป็นเจ้าของจัดผ้าป่า และจัดกองทุนนำปัจจัยบำรุงวัดอยู่เสมอและมีการวางแผนการจัดทำเหรียญพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต การจัดตั้งกองทุนพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อยู่ภายใต้การดูแลของกรรมการวัด ซึ่งนำปัจจัยส่วนหนึ่งถวายวัดและอีกส่วนหนึ่งเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนในชุมชนทั้ง 43 ที่เรียนดีแต่ขาดทุนทรัพย์ด้านการศึกษา

3.3 ด้านช่องทางจัดจำหน่าย (Place)

จากการสัมภาษณ์พบว่า ด้านช่องทางจัดจำหน่าย โดยภาพรวมวัดป่าสุทธาวาสเป็นวัดป่าตั้งอยู่กลางเมืองสกลนคร ไม่มีปัญหาในการเข้าถึงเพราะบริเวณวัดสามารถเข้าถึงได้สะดวก ถนนลาดยางจากทางหลวงสกลนคร-กาฬสินธุ์เข้ามาเพียง 300 เมตร และยังมีทางเข้าออกได้สะดวก 3 ทาง แต่ปกติใช้เพียงทางเข้าด้านหน้าประตูเดียว ทางเข้าด้านหน้าทำซุ้มประตูขนาดใหญ่มีป้ายบอกชัดเจนสังเกตเห็นได้ง่าย

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่ชุมชนนั้นยังไม่มีมีการวางแผนกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสที่แน่นอน มีเพียงแค่ประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อท้องถิ่น และเสียงตามสายของชุมชน

3.5 ด้านบรรจุภัณฑ์ (Packaging)

จากการสัมภาษณ์พบว่า วัดป่าสุทธาวาสตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เคยเป็นวัดที่พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เคยจำพรรษาและมรณภาพ แต่ก่อนมีสภาพเป็นวัดป่าแต่ปัจจุบันชุมชนขยายตัวขึ้น และมีศูนย์ราชการอยู่ใกล้เคียงทำให้วัดกลายเป็นวัดป่ากลางเมืองไป สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นของวัดคือ พิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แสดงประวัติและข้าวของเครื่องใช้ประจำตัว พิพิธภัณฑสถานนี้เป็นอาคารรูปแบบร่วมสมัยประดับผิวด้านข้างด้วยกระเบื้องดินเผาदानเกวียน รอบๆ อาคารมีระเบียงทางเดิน ทางเข้าด้านหน้าเปิดกว้าง มีรูปปั้นพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตอยู่ด้านใน และเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์หลุย จันทสาโร อุโบสถมีลักษณะสถาปัตยกรรมที่สวยงามสร้างขึ้นบริเวณประชุมเพลิง

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และเป็นที่ตั้งของกุฏิหลวงตาบัว ญาณสัมปันโน ด้านกลยุทธ์ การสนับสนุนส่งเสริมการบูรณะ ปรับปรุง ซ่อมแซมพิพิธภัณฑ โบสถ์และอาคารต่างๆ นั้นยังไม่มี การวางแผนที่แน่นอนแต่ทางชุมชนช่วยเหลือด้านจตุปัจจัย และช่วยดูแลทรัพยากรในวัดอยู่เป็นประจำ

3.6 ด้านบุคลากร (Personal)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ได้จัดตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อดูแลความเรียบร้อย ในวัด ดำเนินกิจในวัดต่างๆ ที่วัดไม่สามารถทำได้ สนับสนุนและคอยอำนวยความสะดวกด้าน การจัดกิจกรรมในวัดและการจัดกิจกรรมชุมชนที่ต้องใช้พื้นที่ในวัด สำหรับการวางแผนกลยุทธ์ ด้านบุคลากร มีแผนการในการอบรมปราชญ์ชาวบ้านและฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพื่อนำเที่ยวใน วัดป่าสุทธาวาสโดยชุมชนวางแผนการให้บริการนำเที่ยวออกเป็นสองส่วน คือปราชญ์ชาวบ้าน บริการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในวัดปรกติ ส่วนมัคคุเทศก์น้อยให้บริการนำเที่ยวนักท่องเที่ยว วันเสาร์-วันอาทิตย์ แต่ยังเป็นแผนการในอนาคตจะประสบความสำเร็จได้จะต้องได้ รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการสนับสนุนโครงการนี้อย่างจริงจัง

3.7 ด้านการให้ข่าวสาร (Public Relation Strategy)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การให้ข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ การให้ข่าวสารแบบการบอกเล่า ส่วนกลยุทธ์ที่ประชาชนชุมชนนำเสนอควรปรับปรุงเพิ่มคือ สื่อทางอินเทอร์เน็ตที่จัดทำโดยพระสงฆ์ในวัด แต่ยังขาดการนำเสนอในรูปแบบ รูปภาพกิจกรรมที่ น่าสนใจ และกลยุทธ์การเพิ่มช่องทางการให้ข่าวสารมากขึ้นทางสื่อพิมพ์จัดแผ่นพับ หนังสือประวัติ พระธรรมคำสั่งสอน วิถีดีเกี่ยวกับประวัติและคำสอนของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

และควรส่งเสริมให้มีการจัดกล่องประเมินตั้งไว้บริเวณชุมชนพิพิธภัณฑเพื่อรับฟังความ คิดเห็นจากนักท่องเที่ยวและนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงวัดให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

3.8 ด้านการใช้พลังหรืออำนาจการต่อรอง (Power Strategy)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการบริการ และให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว โดยจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งชุมชนร่วมบริหารจัดการกับ กรรมการวัดด้านการอำนวยความสะดวก คอยแนะนำช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ ระหว่างนักท่องเที่ยว และวัดให้ได้รับความสะดวกและเกิดความประทับใจมากขึ้น

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การจัดการเชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ

- 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Evaluation Current Performance Results)
- 2) การประเมินผู้บริหารเชิงกลยุทธ์ในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Review Corporate Governance)
- 3) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอกวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Scan and Asses External Environment)
- 4) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน (Scan and assess Internal Environment)
- 5) สรุปวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Select Strategic Factors in Light of Current Situation)
- 6) การกำหนดประเมินและการเลือกกลยุทธ์ (Generate and Evaluate Strategic Alternative)
- 7) การดำเนินกลยุทธ์ (Implement Strategies)
- 8) การประเมินและการควบคุม (Evaluation and Control)

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร(Evaluation Current Performance Results)

เนื่องจากเป็นวัดป่าสายธรรมยุติ และเป็นสถาบันทางพุทธศาสนา เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนิกชน และต่อมามีวัดป่าจึงมีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านตั้งแต่เกิดจนตาย จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของชาวบ้านซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และเป็นปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสายธรรมยุติเป็นหลักและพิธีกรรมของพุทธศาสนาของชาวบ้านและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่สำคัญ ดังนั้นเพื่อตอบสนองกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัดจึงได้กำหนดแบ่งอาณาเขตสำหรับนักท่องเที่ยวและเขตสงฆ์มาวาสอย่างชัดเจนเพื่อมิให้นักท่องเที่ยวเข้าไปรบกวนการปฏิบัติกิจของพระสงฆ์ จากการสัมภาษณ์พบว่า ทิศทางการดำเนินงานการกำหนดพันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) กลยุทธ์ (Strategy) และนโยบาย (Policy) ของวัดป่าสุทธาวาสมีดังนี้

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อเป็นศาสนสถานหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักปฏิบัติทางของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ไปปฏิบัติในวิถีชีวิต

นโยบายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Policy)

จากการสัมภาษณ์ปัจจุบันการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่วัดป่าสุทธาวาสเน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติและ การบูรณะอาคาร พิพิธภัณฑสถาน แต่ไม่เน้นการประชาสัมพันธ์มากนักเนื่องจากมีชื่อเสียงทางด้าน วัดป่าสายวิปัสสนาที่ประชาชนทั่วไปรู้จักและเคารพ ภายในวัดจึงมีเพียงชุมนุมนิทรรศการประวัติวัด และประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยวทราบ

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของวัดป่าสุทธาวาส (Strategy)

1. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แม้ว่าจะยังมีสภาพเป็นวัดป่าแต่การตั้งถิ่นฐานรอบๆ บริเวณวัดทำให้สภาพแวดล้อมมีลักษณะค่อนข้างเป็นชุมชน ทางวัดจึงเน้นการจัดสภาพแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพเป็นป่ามีความร่มรื่นเอาไว้
2. ด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรม เน้นการรักษาและปรับปรุงทรัพยากรในวัดที่มีอยู่ให้เกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงใกล้เคียง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
3. ด้านการมีส่วนร่วม ให้หน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
4. ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรในวัด ฟื้นฟูทรัพยากรหลังจากช่วงจัดงานเทศกาล หรือจากการทำลายของนักท่องเที่ยวให้กลับสู่สภาพเดิม โดยได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ด้านงบประมาณ ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายได้จากการบูชาเครื่องสักการะพิพิธภัณฑสถานและรายได้จากการบูชาเหรียญ รูปปั้นพระอาจารย์มั่น
6. ด้านบุคลากร มีวิทยากรทำหน้าที่ดูแลวัด อำนาจความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

สรุปสถานการณ์ปัจจุบันของวัดป่าสุทธาวาส

จากการสัมภาษณ์และการทบทวนวรรณกรรม พบว่าปัจจุบันวัดป่าสุทธาวาสมีทิศทางการดำเนินงานที่ค่อนข้างชัดเจน โดยเน้นด้านการเผยแผ่หลักปฏิบัติทางของพระอาจารย์มั่น โดยนำเสนอผ่านนิทรรศการที่ทางวัดจัดไว้และการเปิดพิพิธภัณฑสถานให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ด้านกิจกรรมที่จัดขึ้นยังเป็นกิจกรรมทางด้านศาสนา เช่น การนั่งวิปัสสนา ฟังเทศน์ ส่วนด้านการจัดการท่องเที่ยวเป็นไปในทางที่เน้นความสงบ เรียบง่ายแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว ไม่เน้นการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากรมีเพียงวิทยากรที่คอยดูแลประจำที่จุดบูชาเครื่องสักการะ พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นและสำคัญในจังหวัดสกลนคร

2. การประเมินผู้บริหารเชิงกลยุทธ์ในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Review Corporate Governance)

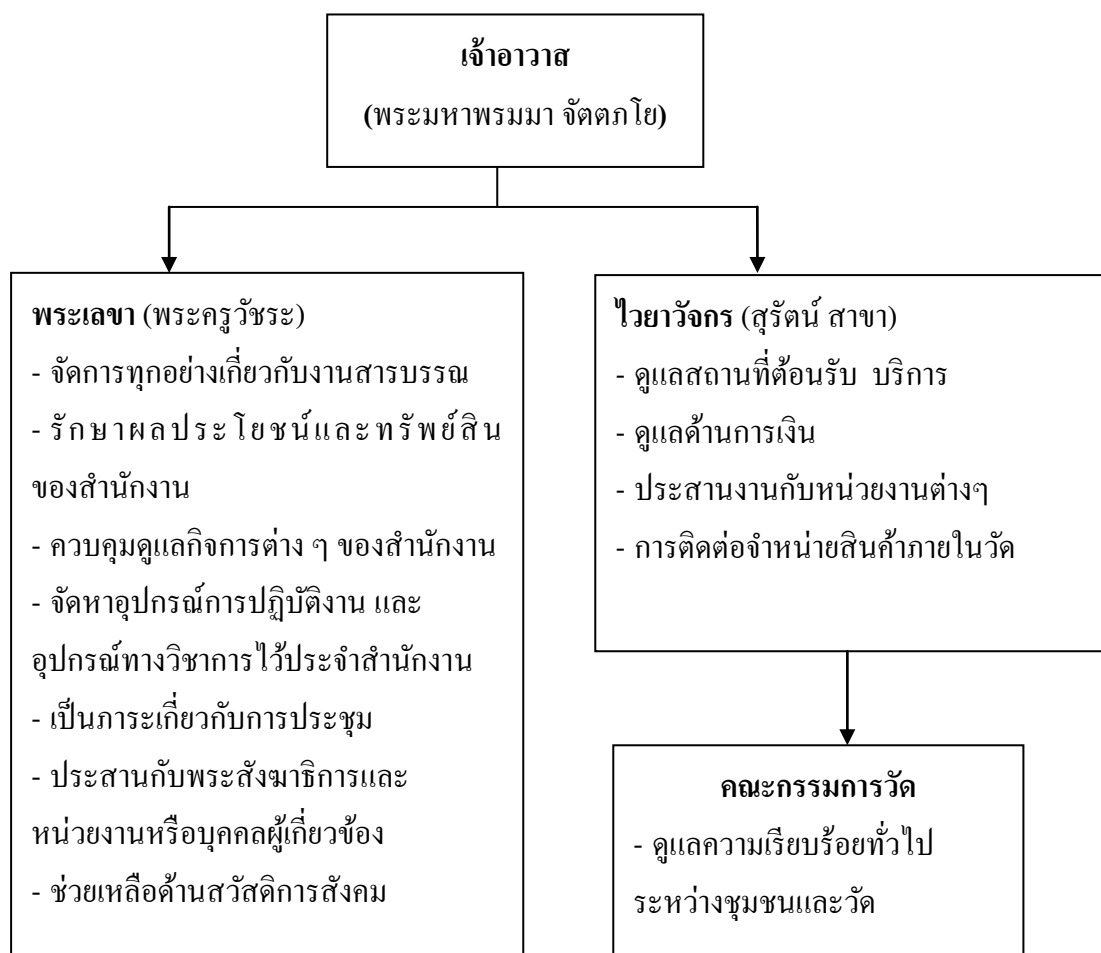
จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าโครงสร้างการจัดการวัดป่าสุทธาวาสปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวน 30 รูปและมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

1) เจ้าอาวาสคือ พระมหาพรหมมา จัตตภโย ได้รับพระราชทานตำแหน่งเป็น พระราชวิสุตนาถ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2554 สมณะศักดิ์เดิม คือ พระราชาคณะชั้นสามมัญที่ พระศาสนดิลกและดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัดสกลนครฝ่ายธรรมยุติ หน้าที่หลัก คือ ดูแลเอาใจใส่พระเณรภายในวัด รวมถึงฆราวาสญาติโยม ให้สนใจในหลักศีลธรรม รักษาข้อวัตรปฏิบัติ ที่บูรพาจารย์ พาดำเนินมา รวมทั้งพัฒนาวัดป่าสุทธาวาส ให้ดูเรียบร้อย ปัจจุบันยังไม่มีรองเจ้าอาวาสประจำอยู่ที่วัดป่าสุทธาวาส

2) พระเลขาเจ้าคณะจังหวัดสกลนคร (ธรรมยุติ) คือ พระครูวัชรระ หน้าที่สำคัญคือ

- จัดการทุกอย่างเกี่ยวกับงานสารบรรณ
- รักษาผลประโยชน์และทรัพย์สินของสำนักงาน
- ควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ของสำนักงาน
- จัดหาอุปกรณ์การปฏิบัติงาน และอุปกรณ์ทางวิชาการไว้ประจำสำนักงาน
- เป็นภาระเกี่ยวกับการประชุม
- ประสานกับพระสังฆาธิการและหน่วยงานหรือบุคคลผู้เกี่ยวข้อง
- ช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม

3) กรรมการบริหารวัดและไวยาวัจกรจัดตั้งโดยฝ่ายปกครองเพื่อช่วยให้กิจการงานต่างๆของวัดป่าสุทธาวาสให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยโดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็น แผนกๆ คือ แผนกจัดสถานที่ แผนกต้อนรับ แผนกบริการ แผนกอาหาร แผนกเครื่องดื่ม แผนกการเงิน แผนกรักษาความสงบ แผนกประชาสัมพันธ์ และแผนกประสานงานโดยผู้ที่มีบทบาทในการจัดการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ภายในวัดคือ คุณลุงสุรัตน์ สาขา จากการสัมภาษณ์ พบว่า คุณลุงสุรัตน์ สาขาเป็นไวยาวัจกรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จนถึงปัจจุบันหน้าที่หลักคือ ต้อนรับ ดูแลความเรียบร้อยในวัด ดูแลการเงินและการติดต่อจำหน่ายสินค้าภายในวัดส่วนกรรมการวัดจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลความเรียบร้อยทั่วไประหว่างชุมชนและวัด

ภาพที่ 8 โครงสร้างการบริหารจัดการวัดป่าสุทธาวาส

รายชื่อคณะกรรมการวัดป่าสุทธาวาส

ตารางที่ 5 รายชื่อคณะกรรมการวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่
1.	นายพุทธผล ไชยะเสน	12 ซ. คำสะอาด ชุมชนคำสะอาด ต.ธาตุเชิงชุม
2.	นายสุภาพ สะท้อน	609/2 ชุมชนกสิกรรม โสง ต. ธาตุเชิงชุม
3.	นายรัตน์ บุตรพันธ์	185/1 ถ. สุทธาวาส 2 ต. ธาตุเชิงชุม
4.	นายกำธร ศรีนักรินทร์	684 ซ. คำสะอาด 2 ต.ธาตุเชิงชุม
5.	นายพูนศักดิ์ อุปพงษ์	178/2 ถ. โบราณวัดธาตุคุด ต.ธาตุเชิงชุม

ที่มา : สุรัตน์ สาขา, 2555

3. การตรวจสอบประเมินสถานะแวดล้อมภายนอก (Scan and Asses External Environment)

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปที่ส่งกระทบโดยอ้อมต่อการท่องเที่ยว ในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (PEST Analysis)

1. สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (Economic Environment)

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่าความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พร้อมทั้งเกิดการเกิดอุทกภัยติดต่อกันเป็นเวลานานส่งผลให้เศรษฐกิจตกต่ำลงเรื่อยๆ ได้แก่ภาคอุตสาหกรรมปิดตัวลงหลายแห่ง การเพิ่มราคาค่าคมนาคมส่งค่าสาธารณูปโภค ปัญหาค่าครองชีพสูงขึ้น อัตราการว่างงานสูงและการขาดดุลทางการค้าซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายของภาคเอกชน เช่นสถานะเงินเฟ้อ (Inflation) จะมีผลทำให้เกิดการชะงักชะงันในระบบเศรษฐกิจ การจ้างงานต่ำลง มาตรฐานของการครองชีพของประชาชนต่ำลงประกอบกับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกผันผวน จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชะลอตัวลง เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่สิ้นเปลืองและไม่จำเป็น ได้แก่ค่าที่พัก ค่าเดินทาง โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวในต่างจังหวัดซึ่งต้องใช้ค่าใช้จ่ายมากขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทุกภาคส่วน ทั้งโรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของฝากของที่ระลึก รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และการท่องเที่ยวท่องเที่ยวประเภทอื่นด้วย

2. สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี (Technological Environment)

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่ (New technology) และเทคโนโลยีขั้นสูง (High technology) มีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของมนุษย์มากขึ้นตามลำดับอย่างปฏิเสธไม่ได้ เพราะเทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้มนุษย์ได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น เช่น เทคโนโลยีสื่อสารใหม่ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดตลาดที่ว่า cyber marketing ทำให้เกิดประโยชน์มากมายและส่งผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวในปัจจุบันและการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ความรู้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ทางศิลปะมีประวัติความเป็นมาและเป็นที่พำนักของบุคคลสำคัญ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้มีมาเยือนเป็นการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์อีกวิธีหนึ่งที่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

3. สภาพแวดล้อมทางการเมือง (Political and Legal Environment)

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมาก รัฐบาลจึงได้มีนโยบายสนับสนุน

การท่องเที่ยวโดยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจที่ต้องการเสริมสร้างความเจริญทางจิตใจและความเป็นมงคลให้กับชีวิตและเพื่อให้รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้เป็นที่รับรู้แพร่หลาย นอกจากนี้ยังได้สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในกลุ่มอีสาน 3 จังหวัด โดยร่วมมือกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนม เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในภาคอีสาน ภายใต้คำขวัญ “แซบสกถ ผจญภัยมุก สนุกนคร” ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม และได้ระบุนักปฏิบัติศาสนกิจ อาเภอมือง จังหวัดสกลนครร่วมอยู่ในกลุ่มท่องเที่ยวเชื่อมโยงนี้ด้วย แต่ยังมีผลกระทบบ้างจากความขัดแย้งทางการเมืองที่ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง

4. สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and cultural)

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่ยังคงดำเนินชีวิตตามครรลองที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ศาสนาพุทธยังมีอิทธิพลอยู่ในความคิดปรัชญาชีวิตของคนไทย และในขณะเดียวกันยังมีความเชื่อในภูตผีวิญญาณ ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความเชื่อภูตผีวิญญาณและเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และยังเป็นแหล่งเก่าแก่ของอารยธรรม มีความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพราะมีวัด โบราณเก่าแก่ที่มีศิลปะและประติมากรรมวิจิตรงดงาม ตั้งกระจายอยู่ทั่วไป รวมทั้งวัดป่ามากมายที่น่าแวะไปชม แต่ในปัจจุบันลักษณะสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงไป ที่เห็นได้เด่นชัดคือ การดำเนินชีวิต ขนาดครอบครัวที่มีขนาดเล็กลง การรับเอาวัฒนธรรมจากต่างชาติจนเกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมขึ้น จากปัญหาดังกล่าว หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงเกิดการร่วมมือสนับสนุน ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ สร้างกิจกรรมและสร้างเสน่ห์ความโดดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ศาสนสถานที่สำคัญ นำเคารพและความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

3.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Five Forces Analysis) และสรุปปัจจัย สภาพแวดล้อมภายนอก (External Factor Analysis Summary EFAS)

1. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการดำเนินกิจการต่างๆ ใน
วัดป่าสุทธาวาส ประกอบด้วยพระครูวัชรระ ตำแหน่งพระเลขาวัดป่าสุทธาวาส ไวยาวัจกรและ
ประธานชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม สามารถสรุปการดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Shareholder)

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Shareholder) ในการดำเนินงานด้านกลยุทธ์
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส ได้แก่

- (1) วัดป่าสุทธาวาส
- (2) ชุมชนจำนวน 43 ชุมชนในตำบลธาตุเชิงชุม
- (3) เทศบาลเมืองสกลนคร
- (4) ผู้ที่จำหน่ายสินค้าในวัดป่าสุทธาวาส
- (5) บริษัทนำเที่ยว

1.2 ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ (Supplier)

วัดป่าสุทธาวาสมีความสำคัญต่อชุมชนและประชาชนทั่วไป เป็นที่ประกอบ
กิจพิธีกรรม เนื่องด้วยวัดเป็นศูนย์รวมทางสังคมที่ใช้จัดกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมต่างๆ ของ
ชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้บ้านที่สุดก็คือวัด วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
เป็นที่ตั้งของอนุสรณ์สถานของบุคคลที่สำคัญทางศาสนาให้ประชาชนทั่วไปมากราบไหว้ บูชา
ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ดูแลวัดคือ

- (1) ชุมชนตำบลธาตุเชิงชุมมีหน้าที่ดูแล และร่วมกิจกรรมต่างๆ
- (2) กรรมการวัดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลความเรียบร้อยของวัด
- (3) เจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ในวัดป่าสุทธาวาส มีหน้าที่เผยแผ่
พระธรรมคำสั่งสอน
- (4) เทศบาลเมืองสกลนคร มีหน้าที่อำนวยความสะดวก สนับสนุนและ
ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางศาสนา
- (5) สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสกลนคร มีหน้าที่ส่งเสริมและ
สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา ช่วยดูแลด้านการบูรณะและซ่อมแซมอาคาร อุโบสถ พิพิธภัณฑ

1.3 กลุ่มผลประโยชน์ (Special Interest)

กลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสมีดังต่อไปนี้

- (1) ผู้จำหน่ายสินค้าในวัดป่าสุทธาวาส
- (2) ชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม
- (3) เทศบาลเมืองสกลนคร
- (4) บริษัทนำเที่ยว

1.4 รัฐบาล (Government)

รัฐบาลให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมาก รัฐบาลจึงได้มีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ

กระทรวงการต่างประเทศได้ร่วมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลในการส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนากับต่างประเทศอย่างบูรณาการ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับร่างแผนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความร่วมมือด้านพระพุทธศาสนากับต่างประเทศ การจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านพระพุทธศาสนากับต่างประเทศและการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมความร่วมมือด้านพระพุทธศาสนากับต่างประเทศ ซึ่งเป็นการดำเนินการนอกเหนือจากภารกิจด้านพระพุทธศาสนาของแต่ละหน่วยงานที่ได้ดำเนินการอยู่ โดยร่างแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมความร่วมมือด้านพระพุทธศาสนากับต่างประเทศจัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือด้านพระพุทธศาสนากับต่างประเทศให้เป็นรูปธรรมประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์คือ

- (1) ส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกของประเทศไทย และส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาพระพุทธศาสนากับต่างประเทศ
- (2) ใช้บทบาทของพระพุทธศาสนาส่งเสริมการดำเนินงานทางการทูตวัฒนธรรม เพื่อกระชับความสัมพันธ์ในระดับรัฐบาล-ประชาชน และประชาชน-ประชาชน
- (3) ใช้บทบาทของพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่วัฒนธรรมไทยและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไทยในต่างประเทศ
- (4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและการสักการะสถานที่สำคัญและประกอบศาสนกิจทางพุทธศาสนาในประเทศไทยและต่างประเทศ และ

(5) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนา (กระทรวงการต่างประเทศ, 2554)

1.5 ลูกค้า (Consumer)

กลุ่มลูกค้าที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาปัจจุบันยังเป็นลูกค้ากลุ่มเฉพาะ ได้แก่กลุ่มวัยสูงอายุ วัยเกษียณ ผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรม กลุ่มครอบครัว กลุ่มผู้ที่สนใจที่ต้องการเสริมสร้างความเจริญทางจิตใจและความเป็นมงคลให้กับชีวิต

1.6 เจ้าหนี้ (Creditor)

ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลและสนับสนุนทุนเพื่อบำรุงและบูรณะศาสนสถานนั้นคือชาวพุทธทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีความเคารพนับถือพระพุทธศาสนาและมีความศรัทธาในพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต นอกจากจะสนับสนุนด้านปัจจัยแล้วยังสนับสนุนด้านการช่วยประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกและให้ความเคารพแก่สถานที่

1.7 ชุมชน (Community)

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดป่าสุทธาวาสและชุมชนโดยรอบเป็นส่วนใหญ่เป็นชุมชนเมือง เนื่องจากเป็นวัดที่ถูกล้อมรอบด้วยชุมชน ร้านค้าและศูนย์ราชการ วัดป่าสุทธาวาสจึงเป็นทั้งศูนย์กลางศูนย์รวมทางจิตใจของประชาชน

1.8 คู่แข่ง (Competition)

จังหวัดสกลนครถือเป็นแอ่งอารยธรรมแห่งอีสานตอนบนเป็นเมืองแห่งพุทธศาสนา เป็นที่นิยมของพระภิกษุสายอรัญวาสีที่ได้มาบำเพ็ญอย่างเคร่งครัด จนเกิดอริยสงฆ์ที่โด่งดัง อาทิเช่น พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่หลุย จันทสาโร เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเชิงวัฒนธรรมหลักในจังหวัดสกลนคร ได้แก่ พระธาตุเชิงชุม พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ หอนางหาร อุทยานแห่งชาติภูพาน วัดถ้ำขาม วัดถ้ำพวง วัดป่าอุดมสมพรแต่ไม่ถือว่าเป็นคู่แข่งของวัดป่าสุทธาวาส เพราะในแต่ละแห่งมีความโดดเด่นทางเอกลักษณ์ที่สำคัญและสามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงของจังหวัดสกลนครได้ด้วย คู่แข่งที่สำคัญในต่างจังหวัดคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและประวัติศาสตร์ของจังหวัดอุรุษยาและสุโขทัยที่มีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจและที่สำคัญได้รับการจัดการและการประชาสัมพันธ์ที่ดีกว่าแหล่งท่องเที่ยวในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างมาก ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งส่งเสริม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสและแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาใกล้เคียงให้มีศักยภาพต่อไป

1.9 สมาคมการค้า (Trade Association)

หน่วยงานหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนสนับสนุนและส่งเสริม การท่องเที่ยว และกิจกรรมทางศาสนา จัดหาทุนบำรุงและบูรณะศาสนสถานและส่งเสริม การประชาสัมพันธ์วัดป่าสุทธาวาส ประกอบด้วย เทศบาลเมืองสกลนคร สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสกลนคร ร้านค้าจำหน่ายสินค้า ชุมชนโดยรอบวัดป่าสุทธาวาสและนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ในวัดป่าสุทธาวาส ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์ ทำนุบำรุงศาสนา

1.10 สหภาพแรงงาน (Labor Union)

วัดเปรียบเสมือนโรงเรียน สถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถใช้เป็นที่พักผ่อน ทางกายและทางใจ ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการและบริหารกิจในวัดประกอบด้วย

(1) เจ้าอาวาสวัดป่าสุทธาวาสที่มีหน้าที่ดูแลศาสนสถาน ปกครอง และดูแลผู้อาศัยในวัด

(2) กรรมการวัดป่าสุทธาวาส จัดตั้งขึ้นเพื่อบริหารความสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนและวัดให้มีความเรียบร้อย และช่วยดูแลด้านการเงินภายในวัด

(3) ไวยาวัจกร เปรียบเสมือนตัวแทนของพระภิกษุทำหน้าที่รับคำสั่ง จากเจ้าอาวาสเพื่อดำเนินกิจต่างๆในวัดที่อยู่นอกเหนือของกิจสงฆ์ที่จะทำได้ เช่น ดูแลชุมนุมบูชา ดอกไม้รูปเทียน ดูแลชุมนุมบูชาพระเครื่องที่ทางวัดจัดไว้สำหรับให้นักท่องเที่ยวมาสักการะแลบูชา พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

(4) คนในชุมชนตำบลธาตุเชิงชุมที่อาศัยอยู่รอบๆวัดป่าสุทธาวาส

3.3 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Five Force Model)

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วยพระครูวัชรฯ ตำแหน่งพระเลขา วัดป่าสุทธาวาส และกรรมการวัดป่าสุทธาวาสประกอบกับการทบทวนวรรณกรรมสามารถนำ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยว เชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้ดังนี้

1. ภัยคุกคามที่เกิดจากคู่แข่งขั้นหน้าใหม่ (Threat of New Entrant)

เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในปัจจุบันเป็นรูปแบบการท่องเที่ยว เฉพาะกลุ่มเป็นการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษที่นักท่องเที่ยวต้องการเสริมสร้างความเจริญ ทางจิตใจและความเป็นมงคลให้กับชีวิต วัดที่นักท่องเที่ยวสนใจไปเยือนนั้นส่วนใหญ่เป็นวัดที่มี ชื่อเสียงทางด้านความสวยงามของศิลปะ จิตรกรรม ประติมากรรม ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นที่ตั้งของอนุสรณ์สถานของบุคคลที่มีความสำคัญทางพุทธศาสนาหรือมีความโดดเด่นทาง

พิธีกรรม ประเพณี กิจกรรมที่น่าสนใจ โดยภาพรวมได้ให้ความคิดเห็นว่าปัจจุบันวัดป่าสุทธาวาสยังไม่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคู่แข่งขึ้นมาใหม่ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนามีความโดดเด่นทางเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญ กราบไหว้ เคารพบูชา พระพุทธรูปหรือพระเกจิที่ตนนับถือเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบจากคู่แข่งรายใหม่ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรวางแผนสร้างพันธมิตรกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาและเชิงวัฒนธรรมใกล้เคียง ให้เกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางศาสนาและเป็นการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในกลุ่มตลาดเดิมและในตลาดใหม่เพิ่มขึ้นได้อีกด้วย

2. ความรุนแรงของการแข่งขันในแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา (Industry Competitors Rivalry among Existing Firms)

ความรุนแรงของการแข่งขันในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความคิดเห็นดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาภายในจังหวัดสกลนครและต่างจังหวัดไม่ค่อยมีความแข่งขันที่รุนแรงนักเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งนั้นมีความเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นแตกต่างกันและปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครพนมได้สนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในกลุ่มอีสานตอนเหนือและเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสนั้นเป็นนักท่องเที่ยวที่อยู่ในจังหวัดสกลนครและต่างจังหวัดและส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีความเคารพนับถือพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ที่มีชื่อเสียงด้านพระสายวิปัสสนาที่น่าเคารพนับถือ

วัตถุประสงค์หลักของการมาเที่ยวยังวัดป่าสุทธาวาสคือ

- (1) สักการะ เคารพพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และพระอาจารย์ หลุย จันทสาโร
- (2) เพื่อปฏิบัติธรรม นั่งวิปัสสนากรรมฐาน และแสวงหาความสงบที่แท้จริงตามคำสอนของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต
- (3) เพื่อร่วมงานสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา อาสาฬหบูชาและงานวันบูรพาจารย์

แต่มีความรุนแรงในการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาจากต่างประเทศ ในปัจจุบันค่านิยมนักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยว แสวงบุญยังต่างประเทศมากขึ้น อีกทั้งการบุกตลาดคนไทยจากต่างประเทศ ประเทศที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวแสวงบุญในปัจจุบัน ได้แก่ ถิ่นกำเนิดพุทธศาสนาที่ประเทศอินเดีย เนปาล และสักการะเจ้าแม่กวนอิมประเทศจีน ไหว้พระธาตุอินทร์แขวนที่พม่า และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนครยังมีน้อยและขาดความชำนาญด้านการตลาดและไม่เสนอขายรายการนำเที่ยวในพื้นที่อย่างจริงจัง

3. อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ (Bargaining Power of Buyer)

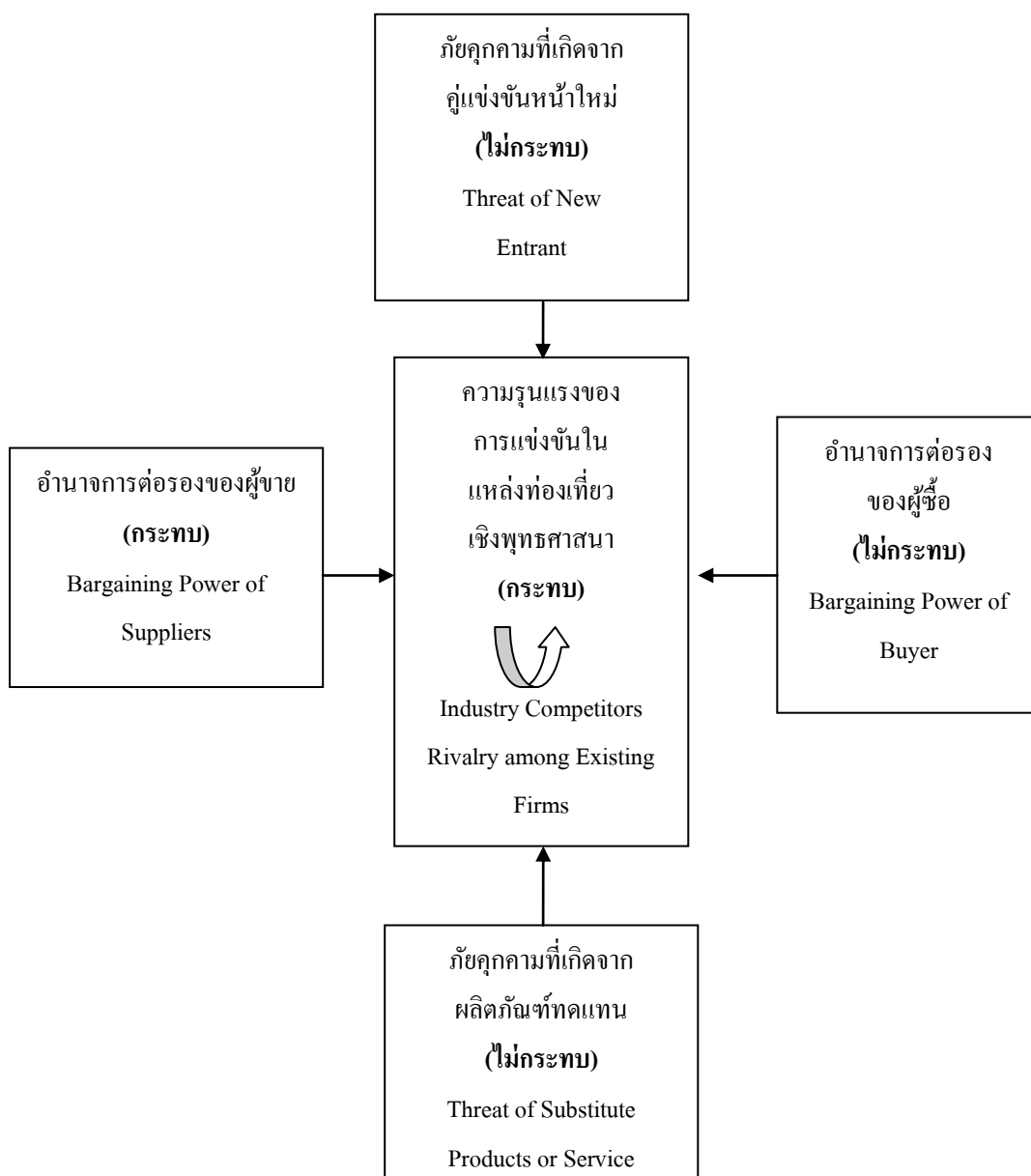
วัดป่าสุทธาวาสเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ที่บรรดาลูกศิษย์สร้างขึ้นบริเวณกุฏิท่านเจ้าพรรษาหลังจากท่านมรณภาพ เพื่อเป็นอนุสรณ์แสดงชีวประวัติและข้าวของเครื่องใช้ประจำตัวของท่าน ทำให้มีผู้มาเยี่ยมชมจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางวัดจึงได้จัดซุ้มสำหรับสักการะพิพิธภัณฑ์ด้านข้างซุ้มจัดซุ้มบูชาดอกไม้ รูปเทียนตามศรัทธา และจัดทำเหรียญพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เพื่อบูชาในราคาตามกำลังปัจจัยของนักท่องเที่ยวจึงไม่เกิดผลกระทบทางด้านอำนาจการต่อรองจากนักท่องเที่ยว ส่วนการเข้าถึงวัดไม่มีปัญหาด้านนี้เพราะวัดอยู่กลางเมืองสามารถเข้าถึงได้สะดวกและมีป้ายบอกทางอย่างชัดเจน ถึงอำนวยความสะดวกต่างๆในวัดเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว อาจจะประสบปัญหาบ้างในช่วงจัดงานเทศกาลใหญ่ๆ เช่น งานวันบูรพาจารย์เป็นงานรำลึกถึงวันประชุมเพลิงของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งจัดขึ้นทุกปี ในช่วงปลายเดือนมกราคม มีพระอาจารย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังจากทั่วทุกสารทิศ ทั้งในประเทศและต่างประเทศมารวมกันเพื่อรำลึกถึงพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต โดยมีกิจกรรมทางศาสนาดังนี้ ช่วงเช้าตักบาตร ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม นั่งวิปัสสนาร่วมกับพระเถระที่มีชื่อเสียงมากมายที่อยู่ในสายพระอาจารย์มั่น ฉะนั้นจึงไม่เกิดผลกระทบด้านนี้เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสล้วนแล้วแต่มาด้วยความศรัทธาและตั้งใจมาเคารพสถานที่ที่ตนนับถือ

4. อำนาจการต่อรองของผู้ขาย (Bargaining Power of Suppliers)

จากการที่มีผู้มาเยี่ยมชมและท่องเที่ยวทำให้มีการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม และของที่ระลึกใกล้เคียงกับอาคารพิพิธภัณฑ์ซึ่งยังไม่มีการจัดให้อยู่ในสภาพที่แน่นอน และไม่มีรูปแบบอย่างเช่น ยังประกอบด้วย รถเข็นเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตามกิจกรรมในประเภทนี้ได้ถูกทางวัดห้ามมิให้ล้าเลยเข้าไปใกล้อาคารพิพิธภัณฑ์เกินควรระยะที่กำหนดไว้

5. อุปสรรคที่เกิดจากสินค้าทดแทน (The Threat of Substitutes Product or Service)

วัดป่าสุทธาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ของบูรพาจารย์ด้านวิปัสสนากรรมฐานของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และ พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์หลุย จันทสาโร ลูกศิษย์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ดังนั้นสินค้าทดแทนวัดป่าสุทธาวาส ได้แก่ อาคารอนุสรณ์ของบุคคลที่มีความสำคัญทางศาสนา อาคารอนุสรณ์ของบุคคลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทางพุทธศาสนา แต่พิพิธภัณฑ์หรืออนุสรณ์ในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆนั้น มีความโดดเด่นทางเอกลักษณ์และบอกเล่าประวัติความเป็นมาที่สำคัญแตกต่างกัน จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบได้ว่าที่ไหนมีความสำคัญมากกว่ากัน

ภาพที่ 9 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบโดยตรง (Kotler et al., 1999)

3.4 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors Analysis Summary: EFAS)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทราบถึงโอกาสและอุปสรรคของวัดป่าสุทธาวาสโดยนำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นตารางการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ได้ดังนี้

ตารางที่ 6 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors Analysis Summary: EFAS)

ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ (External Factors)	น้ำหนัก (Weigh)	อันดับ (Rating)	คะแนนถ่วง น้ำหนัก (Weighted Score)	ข้อคิดเห็น (Comment)
โอกาส Opportunity				
1) ภาครัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้แก่ประเทศและท้องถิ่น	0.1	4	0.4	1) เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น
2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีนโยบายสนับสนุนโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามจังหวัดภาคอีสานตอนเหนือ	0.20	5	1.00	2) นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาพื้นที่
3) กระแสความนิยมท่องเที่ยวเรียนรู้รากวัฒนธรรมไทย	0.05	3	0.15	3) ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นที่นิยมมากขึ้น 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ
4) หน่วยงานในพื้นที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา	0.05	5	0.25	5) วัดและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีส่งผลให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์และรับรู้คุณค่าทรัพยากรของวัด
5) มีกิจกรรมทางศาสนาให้ชุมชนได้เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ	0.1	3	0.3	

ตารางที่ 6 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors Analysis Summary: EFAS) (ต่อ)

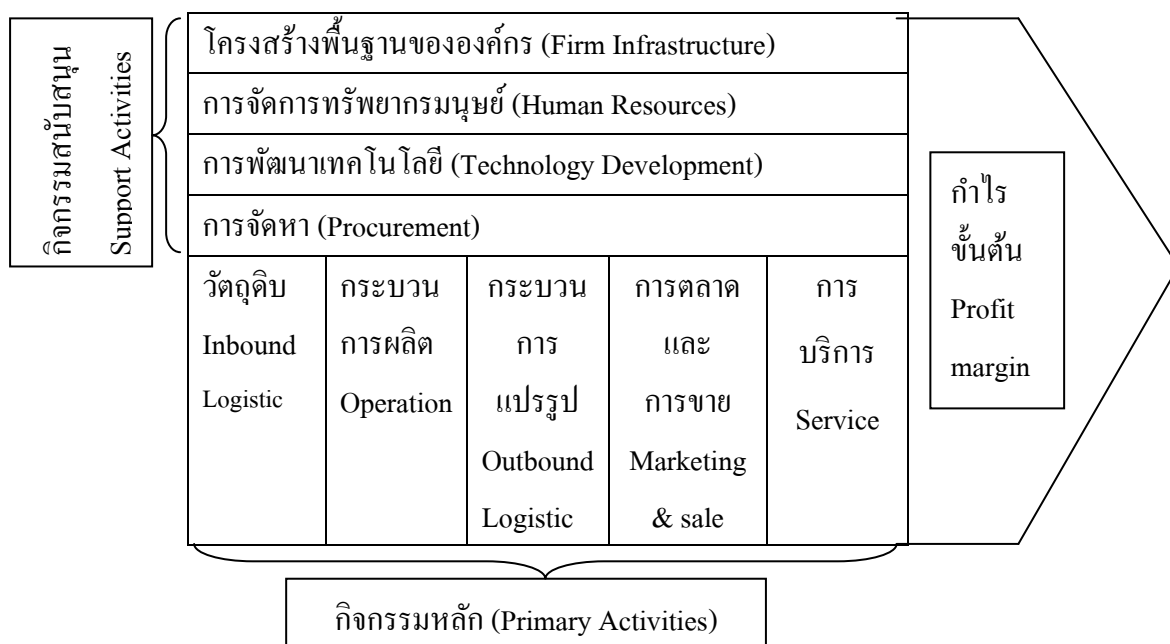
ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ (External Factors)	น้ำหนัก (Weigh)	อันดับ (Rating)	คะแนนถ่วง น้ำหนัก (Weighted Score)	ข้อคิดเห็น (Comment)
โอกาส Opportunity (ต่อ)				
6) มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงทางศาสนาที่ใกล้เคียงหลายแห่ง	0.1	4	0.4	6) นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้หลากหลายมากขึ้น
อุปสรรค (Threat)				
1) ความผันผวนทางเศรษฐกิจ	0.05	4	0.2	1) ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยววันน้อยลง
2) ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ	0.05	2	0.1	2) ขาดความต่อเนื่องในนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเกิดความไม่ไว้วางใจในสถานการณ์ทางการเมือง
3) ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ	0.1	3	0.1	3) เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว
4) ค่านิยมของนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวต่างประเทศ	0.1	3	0.3	4) ส่งผลกระทบต่อรายได้การท่องเที่ยวในประเทศ
5) ผู้ประกอบการขาดความชำนาญด้านการตลาดและไม่เสนอขายการนำเที่ยวในพื้นที่อย่างจริงจัง	0.05	4	0.2	5) ควรส่งเสริมการนำเที่ยวและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดมากขึ้น
6) ค่านิยมของคนรุ่นใหม่ในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป	0.05	3	0.15	6) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและวัดห่างเหินกัน
7) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มผู้สนใจ	0.05	4	0.2	7) นักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดเดิม
คะแนนรวม	1		3.75	

หมายเหตุ:	5	=	ดีมาก
	4	=	ดี
	3	=	ปานกลาง
	2	=	น้อย
	1	=	น้อยที่สุด

ตารางสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกมีความน่าสนใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปของผลรวมของคะแนนถ่วงน้ำหนัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า องค์กรสามารถตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมภายนอกได้ดีมากน้อยเพียงใด สรุปคะแนนถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 3.75 แสดงว่า ปัจจัยภายนอกมีความน่าสนใจสำหรับองค์กรสูงกว่าระดับปานกลาง หรือกล่าวได้ว่า องค์กรสามารถตอบสนองต่อปัจจัยภายนอกได้สูงกว่าระดับปานกลาง

4. การตรวจสอบประเมินสภาพแวดล้อมภายในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Scan and Assess Internal Environment)

4.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Value Chain Analysis) สรุป

ภาพที่ 10 ลูกโซ่แห่งคุณค่าการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส (Kotler et al., 1999)

1. กิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส

จากการทบทวนวรรณกรรมและสัมภาษณ์เชิงลึก พระเลขาและไวยาวัจกร วัดป่าสุทธาวาส พบว่าวัดป่าสุทธาวาสมีกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่ทางวัดจัดขึ้นไว้รองรับนักท่องเที่ยว ดังนี้

1) วันธรรมะสวนะ

- จัดแสดงพระธรรมเทศนา
- จัดให้มีการทำบุญตักบาตร
- จัดให้มีการรักษาศีล ปฏิบัติธรรม นั่งวิปัสสนา

2) วันสำคัญทางพุทธศาสนา

- จัดให้มีการทำบุญตักบาตรตามประเพณีท้องถิ่น
- จัดให้มีการเวียนเทียน ในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา
- จัดโครงการบวชชีพราหมณ์ ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

3) วันสำคัญของวัด

- งานวันบูรพาจารย์จัดขึ้นทุกวันที่ 29 มกราคม เป็นงานรำลึกถึงวันครบรอบประชุมเพลิงของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

1) วัตถุประสงค์ (Inbound Logistic)

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสามารถสรุป กระบวนการสรรหา วัตถุประสงค์ที่มีในวัดป่าสุทธาวาสทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ได้ดังนี้

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในวัดป่าสุทธาวาส เช่น ป้ายสื่อความหมาย ทางเดินเท้า ห้องน้ำ
- การทำนุบำรุง บูรณะอาคาร พระอุโบสถ พิพิธภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์วัฒนธรรม
- เพิ่มมาตรการการป้องกันการเสื่อมสภาพของพิพิธภัณฑ์ พระอุโบสถ ในช่วงเวลาที่มีผู้เข้าชมจำนวนมาก เช่น ระหว่างงานวันบูรพาจารย์ และวันสำคัญทางศาสนา

2) กระบวนการผลิต (Operation)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า วัดป่าสุทธาวาสมีความโดดเด่นที่สำคัญทางด้านเป็นที่ตั้งของอนุสรณ์ของบุคคลที่มีความสำคัญทางพุทธศาสนาฝ่ายธรรมดิกายคือ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งท่านมีประวัติที่ดังมากทั้งเวลาเป็นคฤหัสถ์และเวลาทรงเพศ

เป็นนักบวชจนเป็นบูรพาจารย์ด้านวิปัสสนากรรมฐานชั้นเยี่ยมจนทำให้วัดป่าสุทธาวาสเป็นวัดที่บรรดาศึกษิย์และพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกายมาจำพรรษายังวัดนี้เป็นประจำ

ความสำคัญอีกอย่างหนึ่งของความเป็นวัดป่าคือ ความโดดเด่นทางเอกลักษณ์ด้านธรรมชาติที่ยังมีต้นไม้ใหญ่ปกคลุมบริเวณโดยรอบของวัด และภายในบริเวณวัดยังประกอบด้วยอนุสรณ์สถานที่สำคัญทางพุทธศาสนารองลงมาจากพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ได้แก่ โบสถ์ที่สร้างขึ้นหลังจากพระอาจารย์มั่นมรณภาพ สร้างขึ้นบริเวณประชุมเพลิงท่าน พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์หลุย จันทสาโรพระเถระชั้นผู้ใหญ่ ฝ่ายวิปัสสนา ลูกศิษย์พระอาจารย์มั่นเป็นเจดีย์อิฐธาตุ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ร่างแบบและพระราชทานด้วยพระองค์เอง ส่วนบริเวณด้านข้างใกล้กับพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่นเป็นที่ตั้งของกุฏิจำพรรษาหลวงตาบัว ญาณสัมปันโน

3) กระบวนการแปรรูป (Outbound)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า มีเพียงการจัดประชุมจัดนิทรรศการบริเวณตรงข้ามพิพิธภัณฑ์ จำนวน 3 ชุมนแสดงประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เท่านั้นที่เป็นสื่อข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวให้ได้ศึกษา ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในรูปแบบการจัดให้มีมัคคุเทศก์หรือประชาชนชาวบ้านนำเที่ยวและสื่อสารนักท่องเที่ยวด้านการศึกษาเกี่ยวกับประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตและแหล่งท่องเที่ยวแต่ละจุดภายในวัด อีกทั้งเป็นการสร้างงานสร้างรายได้แก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวรู้คุณค่า ประวัติความเป็นมาจากแหล่งข้อมูลที่ถูกตัดด้วย

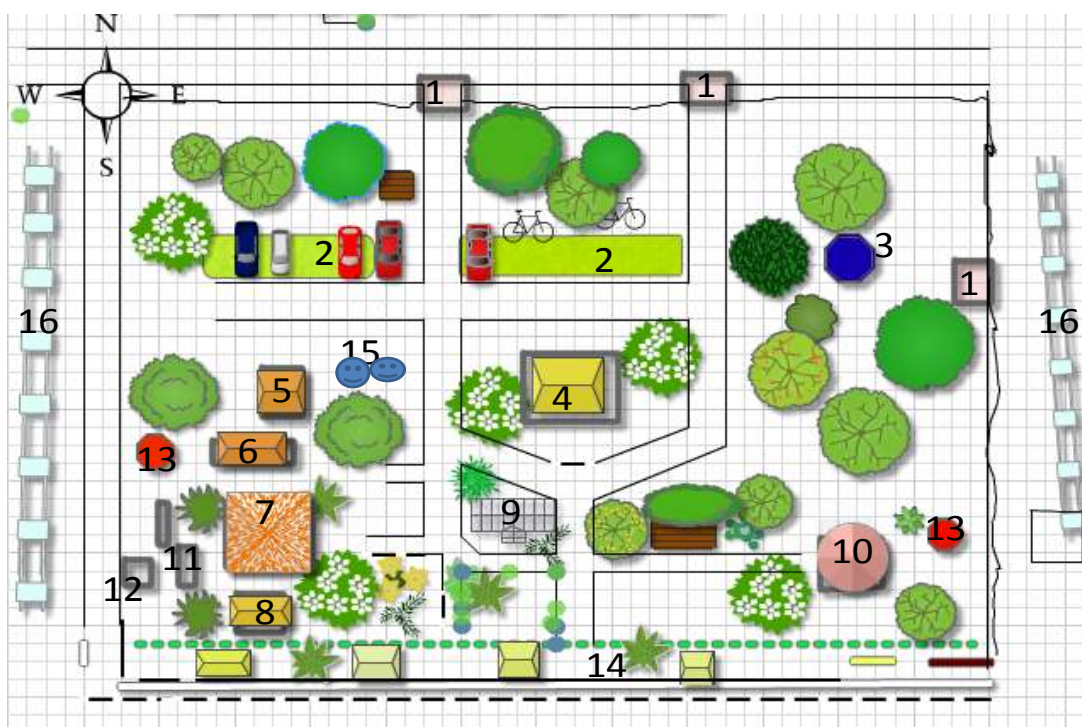
4) กระบวนการตลาดและการขาย (Marketing and sales)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนคร สำนักงานพระพุทธศาสนา เทศบาลเมืองสกลนคร มีส่วนเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุน ส่งเสริมด้านการจัดกิจกรรม จัดหาทุน และโฆษณาประชาสัมพันธ์ เช่น โฆษณาประชาสัมพันธ์กิจกรรม ประเพณีตามสื่อต่างๆ ออกนุชจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธตามงานเทศกาลการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ จัดเอกสารโบรชัวร์ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์วัดป่าสุทธาวาสและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง จัดกิจกรรมเส้นทางตามรอยบูรพาจารย์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

5) การบริการ (Service)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การบริการโดยรวมยังไม่มีกระบวนการจัดการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบที่แน่นอน ภายในวัดจะจัดจุดบริการเป็นชุมนบูชาดอกไม้ รูปเทียน และบูชาเหรียญพระอาจารย์มั่น บริเวณด้านหน้าพิพิธภัณฑ์เท่านั้น ส่วนการบริการด้านอื่นๆ

เช่น รถเข็นจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มอยู่ใกล้กับบริเวณพิพิธภัณฑ์ ร้านขายของที่ระลึกจัดให้อยู่ด้านหลังพระอุโบสถเป็นซุ้มเล็กๆ จำนวน 3 ร้าน การบริการของผู้จำหน่ายมีลักษณะอัธยาศัยมีไมตรีดีแก่นักท่องเที่ยว

หมายเหตุ : ระยะทางจากทางเข้า (หมายเลข 1 ด้านทิศเหนือ) ไปยังจุดต่างๆ ในวัดป่าสุทธาวาส

1. ทางเข้า	9. ซุ้มนิทรรศการประวัติพระอาจารย์มั่น 400 เมตร
2. ลานจอดรถ 100 เมตร	10. พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์หลุย จันทสาโร 600 เมตร
3. ซุ้มจำหน่ายสินค้า 400 เมตร	11. ศาลาเฝ้าศพ 500 เมตร
4. พระอุโบสถ 300 ม.	12. เมรุ 550 เมตร
5. ศาลาอนุสรณ์พระอาจารย์เสาร์ 300 เมตร	13. สุธา 700 เมตร
6. ศาลาการเปรียญ 300 เมตร	14. กุฏิ 500 เมตร
7. พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น กุริทัดโต 400 เมตร	15. รถเข็นขายอาหาร เครื่องดื่ม 300 เมตร
8. กุฏิหลวงตาบัว ญาณสัมปันโน 450 เมตร	16. บ้านพักอาศัยโดยรอบ

ภาพที่ 11 แผนผังจุดท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส (ศิริวรรณ คำหนองคู, 2555)

2. กิจกรรมสนับสนุนของการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Support Activities)

กิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยวของวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร นั้นเป็นกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น ประกอบด้วย 4 กิจกรรมดังนี้

1) ฝ้ายจัดหา (Procurement)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า วัดป่าสุทธาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและเป็นวัดที่สำคัญของจังหวัดสกลนครอย่างมาก ที่ต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส ได้แก่ ชุมชน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนคร สำนักงานพระพุทธศาสนา เทศบาลเมืองสกลนคร และเจ้าอาวาส พระสงฆ์ที่อาศัยในวัดป่าสุทธาวาส มีส่วนร่วมมือกันในด้านต่างๆ ได้แก่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรในวัดป่าสุทธาวาส รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางศาสนาภายในวัดป่าสุทธาวาสให้มีความเหมาะสมและให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรในวัดน้อยที่สุด

2) การพัฒนาเทคโนโลยี (Technologies Development)

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร และค้นหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ต จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มคณะสงฆ์ภายในวัดป่าสุทธาวาส ได้ร่วมมือกันจัดทำเว็บไซต์วัดป่าสุทธาวาส เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัดป่าสุทธาวาส ประวัติความเป็นมาของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตและกิจกรรมหลักทางพุทธศาสนาที่จัดขึ้นในวัดป่าสุทธาวาส แต่ข้อมูลบางอย่างยังต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติม ทางสำนักพระพุทธศาสนาจึงมีนโยบายจะร่วมมือกับทางวัดพัฒนาและปรับปรุงเว็บไซต์ให้มีข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์มากขึ้น

3) การจัดการทรัพยากร (Human Resource Management)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสในปัจจุบันยังขาดบุคลากรให้บริการแก่นักท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรม มัคคุเทศก์ ประชาชนชาวบ้าน ด้านการให้บริการนำเที่ยว อบรมด้านภาษาและการสื่อความหมาย ข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสม

4) โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร (Firm Infrastructure)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า วัดคือสถานที่ทางพุทธศาสนาที่เป็นศูนย์กลางการบริการทางการศึกษาและทางสังคม รวมทั้งเป็นแหล่งส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ประเพณี นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา จากการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เห็นว่า วัดป่าสุทธาวาสเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนและประชาชนทั่วไปที่เคารพนับถือในพระพุทธศาสนาและศรัทธาในพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหนึ่งในปัจจัยในกิจกรรมสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส กิจกรรมที่สนับสนุนได้แก่

- ร่วมมือกันทำนุบำรุงรักษาวัด รักษาความสะอาดบริเวณภายในวัด และโดยรอบ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในวัดอยู่เสมอ
- มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมต่างๆภายในวัด
- สนับสนุนให้ความช่วยเหลือด้านบุคลากรบริการนักท่องเที่ยว บุคลากรด้านดูแลความปลอดภัยคอยอำนวยความสะดวกในระหว่างงานเทศกาลและงานวันสำคัญทางศาสนาที่จัดขึ้นในวัดป่าสุทธาวาส

4.2 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factor Analysis Summary: IFAS)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของ วัดป่าสุทธาวาสโดยนำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นตารางวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ได้ดังนี้
ตารางที่ 7 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factor Analysis Summary: IFAS)

ปัจจัยภายในที่สำคัญ Internal Factor	น้ำหนัก Weight	อันดับ Rating	คะแนน รวม Weight Score	ข้อคิดเห็น Comment
จุดแข็ง Strength 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงพุทธศาสนาที่สำคัญของ จังหวัดสกลนคร	0.1	5	0.5	1) สร้างรายได้แก่คนใน ท้องถิ่นในจังหวัด สกลนคร
2) การคมนาคมสะดวกและง่าย แก่การเข้าถึง	0.05	3	0.15	2) ทำเลที่ตั้งวัด อยู่ในเขตเทศบาลเมือง
3) เป็นที่ตั้งของอนุสรณ์ของบุคคล ที่สำคัญทางพุทธศาสนาฝ่าย ธรรมดินิกาย	0.1	5	0.5	3) เป็นที่ตั้ง ของพิพิธภัณฑ์ พระอาจารย์มั่นและ พระอาจารย์หลุยส์
4) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของวัดมี คุณค่าในเชิงสุนทรียภาพ	0.05	4	0.2	4) ความร่มรื่นของวัด ที่ปกคลุมด้วยต้นไม้ ขนาดใหญ่ คุณค่าความ งามทางด้านศิลปะ

ตารางที่ 7 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factor Analysis Summary: IFAS) (ต่อ)

ปัจจัยภายในที่สำคัญ Internal Factor	น้ำหนัก Weight	อันดับ Rating	คะแนนรวม Weight Score	ข้อคิดเห็น Comment
จุดแข็ง Strength ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของวัดมีคุณค่าในเชิงสุนทรียภาพ (ต่อ)				สถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑ์และพระอุโบสถและคุณค่าทางศาสนสถานที่เป็นศูนย์ของการฝึกอบรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม
5) เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชุมชนและประชาชนทั่วไป	0.075	4	0.3	5) นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมและสักการะอยู่เสมอ
6) เป็นที่ประกอบพิธีกรรมและให้บริการด้านพิธีกรรมต่างๆแก่ชุมชน	0.1	4	0.4	6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณีท้องถิ่น
7) มีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑ์ลักษณะคล้ายบ้านทรงไทยประยุกต์	0.75	4	0.3	7) สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์และเป็นที่เคารพของลูกศิษย์และประชาชนชาวพุทธ
จุดอ่อน (Weakness) 1) ขาดการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่อย่างจริงจัง	0.1	4	0.4	1) แหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 7 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factor Analysis Summary: IFAS) (ต่อ)

ปัจจัยภายในที่สำคัญ Internal Factor	น้ำหนัก Weight	อันดับ Rating	คะแนน รวม Weight Score	ข้อคิดเห็น Comment
2) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวยังไม่หลากหลาย	0.05	3	0.15	2) เนื่องจากเป็นวัดป่าจึงทำให้มีข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
3) ขาดมัคคุเทศก์ในพื้นที่	0.1	4	0.4	3) ยังขาดการจัดการและส่งเสริมการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง
4) สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการการท่องเที่ยวยังขาดมาตรฐาน	0.05	2	0.1	4) ขาดการจัดการด้านที่จอดรถ ความสะอาดของห้องน้ำ ป้ายบอกทาง เอกสารประชาสัมพันธ์
5) ขาดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	0.05	3	0.15	5) ยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่แน่นอน
6) ร้านค้าส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นรถเข็น	0.1	5	0.5	6) ไม่มีมาตรการการจัดการที่เหมาะสม
คะแนนรวม	1		4.00	

หมายเหตุ: 5 = ดีมาก
4 = ดี
3 = ปานกลาง
2 = น้อย
1 = น้อยที่สุด

ตารางสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยภายในดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในมีความน่าสนใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปของผลรวมของคะแนนถ่วงน้ำหนัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า องค์กรสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมภายในได้ดีมากน้อยเพียงใด สรุปคะแนนถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 4.00 แสดงว่า ปัจจัยภายในมีความน่าสนใจสำหรับองค์กรในระดับมาก หรือกล่าวได้ว่า องค์กรสามารถตอบสนองต่อปัจจัยภายในสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมภายในได้มาก

5. สรุปปัจจัยวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (Select Strategic Factor in Light of Current Situation)

จากการวิเคราะห์ ตาราง EFAS และ IFAS สามารถนำเอาปัจจัยจำนวน 12 ประเด็นที่มีค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักมากมาพัฒนาต่อเป็น SFAS ดังนี้

ตารางที่ 8 สรุปปัจจัยวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส (Summary Factor Analysis Summary)

ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ Key Strategies Factor	น้ำหนัก Weight	ลำดับ Rating	คะแนน รวม Weighted	ระยะเวลา Duration			ข้อคิดเห็น Comment
				S	I	L	
S1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาที่สำคัญของจังหวัดสกลนคร	0.1	5	0.5			✓	S1 สร้างรายได้แก่ท้องถิ่นในจังหวัดสกลนคร
S3 เป็นที่ตั้งของอนุสรณ์ของบุคคลที่สำคัญทางพุทธศาสนาฝ่ายธรรมดิกาย	0.15	5	0.75			✓	S3 เป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่นและพระอาจารย์หลุย
S6 เป็นที่ประกอบพิธีกรรมและให้บริการด้านพิธีกรรมต่างๆแก่ชุมชน	0.1	5	0.5			✓	S6 ใช้สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณีท้องถิ่น

ตารางที่ 8 สรุปปัจจัยวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธใน
วัดป่าสุทธาวาส (Summary Factor Analysis Summary) (ต่อ)

ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ Key Strategies Factor	น้ำหนัก Weight	ลำดับ Rating	คะแนน รวม Weighted	ระยะเวลา Duration			ข้อคิดเห็น Comment
				S	I	L	
W1 ขาดการ ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ อย่างจริงจัง	0.05	4	0.2	✓			W1 การกิจกรรม ต่างๆยังไม่ได้รับการ ประชาสัมพันธ์อย่าง ต่อเนื่องจริงจัง
W3 ขาดมัคคุเทศก์ใน พื้นที่	0.1	5	0.5	✓			W3 ยังขาดการจัดการ และส่งเสริมการ ฝึกอบรมอย่าง ต่อเนื่อง
W6 ร้านค้าส่วนใหญ่มี ลักษณะเป็นรถเข็น	0.075	5	0.3	✓			W6 ไม่มีมาตรการ การจัดการที่ เหมาะสม
O1 ภาครัฐบาลมี นโยบายส่งเสริม การท่องเที่ยวเพื่อเพิ่ม รายได้แก่ประเทศและ ท้องถิ่น	0.05	4	0.2		✓		O1 เกิดการสร้างงาน และการกระจาย รายได้จาก การ ท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น
O2 การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย (ททท.) มีนโยบายสนับสนุน โครงการท่องเที่ยว เชื่อมโยงสามจังหวัด ภาคอีสานตอนเหนือ	0.075	4	0.3		✓		O2 นักท่องเที่ยวรู้จัก แหล่งท่องเที่ยวเชิง พุทธมากขึ้น ส่งผล ให้เกิดการพัฒนา พื้นที่

ตารางที่ 8 สรุปปัจจัยวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธใน
วัดป่าสุทธาวาส (Summary Factor Analysis Summary) (ต่อ)

ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ Key Strategies Factor	น้ำหนัก Weight	ลำดับ Rating	คะแนน รวม Weighted	ระยะเวลา Duration			ข้อคิดเห็น Comment
				S	I	L	
O6 มีแหล่งท่องเที่ยว เชื่อมโยงทางศาสนาที่ ใกล้เคียงหลายแห่ง	0.1	5	0.5		✓		O6 นักท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ หลากหลายมากขึ้น
T4 ค่านิยมของ นักท่องเที่ยวที่นิยม ท่องเที่ยวต่างประเทศ	0.05	4	0.2			✓	T4 ส่งผลกระทบต่อ รายได้การท่องเที่ยว ในประเทศ
T5 ผู้ประกอบการขาด ความชำนาญด้าน การตลาดและไม่เสนอ ขายการนำเที่ยวในพื้นที่ อย่างจริงจัง	0.075	4	0.3		✓		T5 ควรส่งเสริมการ นำเที่ยวและส่งเสริม การประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวเชิง พุทธในจังหวัดมาก ขึ้น
T7 เป็นแหล่งท่องเที่ยว เฉพาะกลุ่มผู้สนใจ	0.075	4	0.3			✓	T7 นักท่องเที่ยวกลุ่ม ตลาดเดิม
คะแนนรวม	1		4.55				

หมายเหตุ: 5 = ดีมาก
4 = ดี
3 = ปานกลาง
2 = น้อย
1 = น้อยที่สุด

ระยะเวลา (Duration)

S	=	ระยะเวลาของการจัดทำกลยุทธ์การส่งเสริมในระยะสั้น
I	=	ระยะเวลาของการจัดทำกลยุทธ์การส่งเสริมในระยะกลาง
L	=	ระยะเวลาของการจัดทำกลยุทธ์การส่งเสริมในระยะยาว

จากตาราง เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วจะได้ผลสรุปดังนี้

จากการวิเคราะห์ EFAS และ IFAS สามารถนำเอาปัจจัย จำนวน 12 ประเด็นมาพัฒนาต่อเป็น SFAS โดยนำปัจจัย W1 ขาดการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่อย่างจริงจัง, W3 ขาดมัลติเทสก์ในพื้นที่, W6 ร้านค้าส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นรถเข็น **จัดทำกลยุทธ์การส่งเสริมในระยะสั้น**

O1 ภาครัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้แก่ประเทศและท้องถิ่น, O2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีนโยบายสนับสนุนโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามจังหวัดภาคอีสานตอนเหนือ, O6 มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงทางศาสนาที่ใกล้เคียงหลายแห่ง, T5 ผู้ประกอบการขาดความชำนาญด้านการตลาดและไม่เสนอขายการนำเที่ยวในพื้นที่อย่างจริงจัง **จัดทำกลยุทธ์การส่งเสริมในระยะกลาง**

และ S1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาที่สำคัญของจังหวัดสกลนครสร้างรายได้แก่จังหวัดสกลนคร, S3 เป็นที่ตั้งของอนุสรณ์ของบุคคลที่สำคัญทางพุทธศาสนาฝ่ายธรรมดิกาย, S6 เป็นที่ประกอบพิธีกรรมและให้บริการด้านพิธีกรรมต่างๆแก่ชุมชน, T4 ค่านิยมของนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวต่างประเทศ, T7 เป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มผู้สนใจ **จัดทำกลยุทธ์การส่งเสริมในระยะยาว**

5.1 วิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธใน วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (TOWS Matrix)

พิบูล ทีปะपाल (2546) กล่าวว่า การวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือ TOWS Matrix เป็นการชี้ให้เห็นว่าบริษัทสามารถวิเคราะห์ SWOT มาใช้ในการประเมินสถานการณ์ของบริษัทได้อย่างไร ผลสรุปของการวิเคราะห์เพื่อกำหนดปัจจัยเชิงกลยุทธ์ (Strategic Factor) ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในบริษัท ยังสามารถนำมาใช้จัดทำกลยุทธ์ทางเลือกที่เป็นไปได้อีกมากมาย โดยการนำปัจจัยต่างๆ ทั้ง 4 อย่าง (จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-อุปสรรค) มาจับคู่ในรูปของแมทริกซ์ดังต่อไปนี้

SO คือ กำหนดกลยุทธ์โดยใช้จุดแข็งเพื่อทำให้เกิดข้อได้เปรียบเมื่อมีโอกาสเกิดขึ้น

ST คือ กำหนดกลยุทธ์โดยใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงภัยอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส

WO คือ กำหนดกลยุทธ์เพื่อเอาชนะจุดอ่อน และมุ่งสู่โอกาสเกิดขึ้นแล้ว

WT คือ กำหนดกลยุทธ์โดยพยายามลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส

TOWS Matrix

	ปัจจัยภายใน	STRENGTHS	WEAKNESSES
ปัจจัยภายนอก		<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาที่สำคัญของจังหวัดสกลนคร 2. เป็นที่ตั้งของอนุสรณ์ของบุคคลที่สำคัญทางพุทธศาสนา ฝ่ายธรรมดินิกาย 3. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมและให้บริการด้านพิธีกรรมต่างๆแก่ชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่อย่างจริงจัง 2. ขาดมัคคุเทศก์ในพื้นที่ 3. ร้านค้าส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นรถเข็น

OPPORTUNITIES	SO Strategies	WO Strategies
<p>1. ภาครัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้แก่ประเทศและท้องถิ่น</p> <p>2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มีนโยบายสนับสนุนโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามจังหวัดภาคอีสานตอนเหนือ</p> <p>3. มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงทางศาสนาที่ใกล้เคียงหลายแห่ง</p>	<p>1. พัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงพุทธโดยสร้างพันธมิตรทางการท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง จัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม</p> <p>2. วางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งปีโดยการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน</p> <p>3. ปรับปรุงซุ้มนิทรรศการประวัติเกี่ยวกับวัดและพระอาจารย์มั่นให้มีความน่าสนใจและส่งเสริมความโดดเด่นทางเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์</p>	<p>1. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธ</p> <p>2. จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์และประชาชนชาวบ้านให้สามารถให้ความรู้และนำเที่ยวได้</p> <p>3. จัดการรูปแบบร้านจำหน่ายสินค้าอาหารและเครื่องดื่มให้มีลักษณะที่เหมาะสม</p> <p>4. พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน</p>

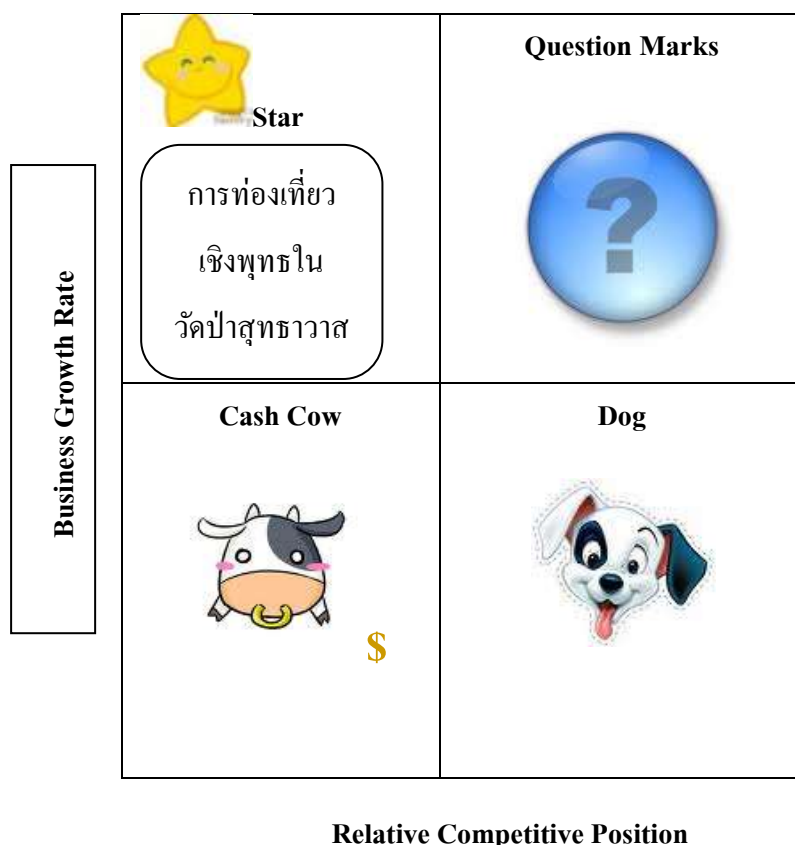
THREAST	ST Strategies	WT Strategies
1. ค่านิยมของนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวต่างประเทศ 2. ผู้ประกอบการขาดความชำนาญด้านการตลาดและไม่เสนอขายการนำเที่ยวในพื้นที่อย่างจริงจัง 3. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มผู้สนใจ	1. สร้างจุดเด่นให้แก่วัดป่า เช่น จัดให้พระเกจิสังคายพระอาจารย์มั่นเวียงเทศนาสั่งสอนนั่งวิปัสสนาทุกวันเสาร์-อาทิตย์ จัดประเพณีไหว้พระเกจิประจำวันเกิด กิจกรรมทำสังฆทานหนังสือธรรมะ ปรึกษาแก้วัดและศาสนาสถานที่ขาดแคลนหนังสือ 2. จัดนิทรรศการทางธรรมนอกสถานที่โดยร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน 3. จัดทำของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวที่บริจาคปัจจัยบูชาพิพิธภัณฑ	1. สร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวให้เห็นประโยชน์ คุณค่าและอนุรักษัทรัพยากรในวัด

ภาพที่ 12 แสดงการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส (สมยศ นาวิการ, 2539)

5.2 วิเคราะห์โอกาสของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร BCG Growth – Share Matrix

จากการสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้วยเครื่องมือ Factor Analysis Summary (SFAS) ปรากฏว่า ค่าของคะแนนรวมคือ 4.55 เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือ BCG Growth – Share Matrix แสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสอยู่ในระดับ STAR ซึ่งยังมีจุดแข็งและโอกาสที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการมุ่งเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ให้มีความเติบโตในตลาดการท่องเที่ยวต่อไป

BCG Growth – Share Matrix

ภาพที่ 13 แสดงวิเคราะห์โอกาสของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส

(Kotler et al., 1999)

BCG Matrix เป็นเครื่องมือใช้วิเคราะห์ตัวสินค้า บริการ หรือหน่วยธุรกิจ (Business Unit) เปรียบเทียบกับอัตราการเจริญเติบโตของตลาด และอัตราส่วนแบ่งตลาดที่มีอยู่ โดยแนวตั้งมักจะแสดงถึงอัตราการเจริญเติบโตของตลาด และในด้านแนวนอนแสดงถึงอัตราการเปรียบเทียบส่วนแบ่งทางการตลาดในอุตสาหกรรมเดียวกัน หรือคู่แข่งที่ใกล้เคียงที่สุด ส่วนวงกลมแต่ละวงกลมแสดงถึงแต่ละหน่วยธุรกิจและขนาดของวงกลมแสดงถึงยอดขายในแต่ละปีของหน่วยธุรกิจ ลักษณะการประเมินสถานการณ์โดยใช้ BCG Matrix สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

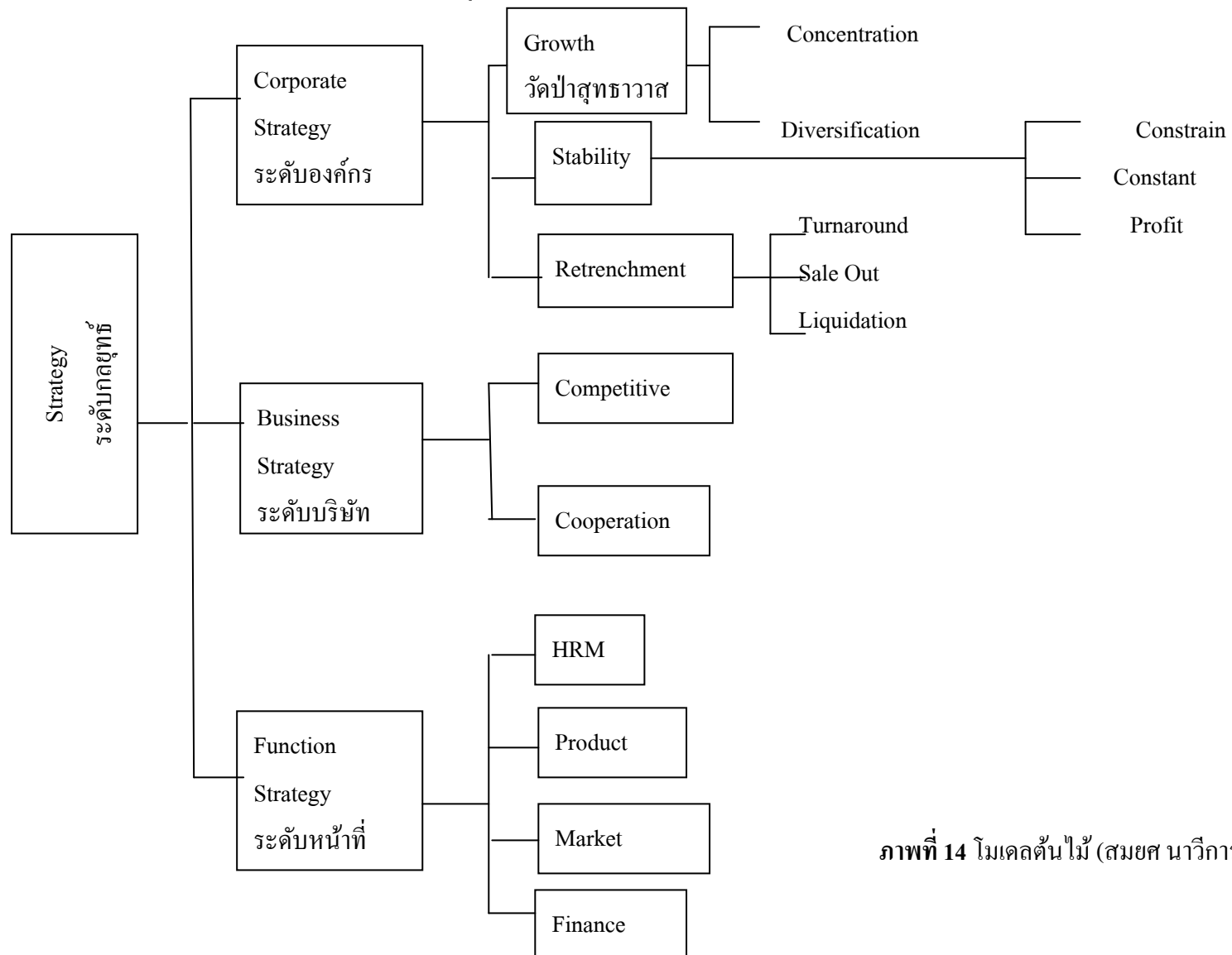
คำถาม (Question Mark) หมายถึง หน่วยธุรกิจที่อยู่ในช่วงนี้มักมีส่วนแบ่งทางการตลาดน้อย มีการแข่งขันในตลาดต่ำ แต่มีโอกาสเติบโต โดยที่ธุรกิจจะต้องลงทุนสูงเพื่อสร้างธุรกิจโดยจะต้องพยายามเจาะตลาด พัฒนาตลาด และพัฒนาผลิตภัณฑ์

ดาว (Star) หมายถึง หน่วยธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจากคำถาม (Question Mark) แล้วขยับขึ้นมาอยู่ในขั้นของดาว (Star) โดยลักษณะนี้ธุรกิจมีส่วนแบ่งทางการตลาดมากขึ้น และอยู่ในอุตสาหกรรมที่เติบโต ซึ่งหน่วยธุรกิจจะต้องมีการลงทุน ขยายกิจการโดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจไปทั้งแนวตั้ง โดยอาจขยับตนเองไปทั้งข้างหน้าและข้างหลังหรือตามแนวนอน เพื่อทำการเจาะตลาดให้มากขึ้นและทำการพัฒนาตลาดของตนเองอย่างรอบคอบ

วัวเงิน (Cash Cow) หมายถึง หน่วยธุรกิจที่กำลังทำเงินเนื่องจากในช่วงนี้กำลังมีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงแต่มีการเติบโตช้า เนื่องจากเติบโตเต็มที่แล้ว โดยแต่ละหน่วยธุรกิจยังคงทำรายได้มากและสามารถทำผลกำไรไปสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจอื่นที่มีอนาคตได้อีกด้วย จึงต้องเริ่มระมัดระวังถ้าตกในช่วงนี้ เพราะถึงแม้ธุรกิจจะมีส่วนแบ่งทางการตลาดมากขึ้นก็ตาม แต่อัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจช้า

สุนัข (Dog) หมายถึง ธุรกิจที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดน้อย การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมมีน้อย แต่มีการแข่งขันในตลาดสูง ซึ่งผู้บริหารต้องหาแนวทางการปรับเปลี่ยน หรือตัดทอน หรือตัดสินใจเลิกกิจการ หรือเข้าร่วมทุนธุรกิจอื่น เป็นต้น

6. การกำหนดประเมินและการเลือกกลยุทธ์ (Generate and Evaluation Strategic Alternative)

ภาพที่ 14 โมเดลต้นไม้ (สมยศ นาวิการ, 2539)

จากการสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้ค่าคะแนน 4.55 สามารถนำมาวิเคราะห์การประเมินผลและการพิจารณาเลือกกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุภารกิจเป้าหมายขององค์กรตามโมเดลต้น ไม่ได้ดังต่อไปนี้

1) กลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate Strategy) เป็นกลยุทธ์การเติบโต (Growth) โดยเน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Strategy) ควรเน้นกลยุทธ์การมุ่งความชำนาญ (Concentration) ด้วยการสร้างความโดดเด่นคงความเป็นเอกลักษณ์ของวัดป่าสุทธาวาส มุ่งเน้นความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑน์ นำเสนอประวัติความเป็นมาของวัดและความเป็นอัตลักษณ์ของหลักปฏิบัติทางของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ที่เป็นบูรพาจารย์ด้านสายวิปัสสนากรรมฐานที่สำคัญยิ่ง เสริมสร้างการรับรู้คุณค่าของมรดกวัฒนธรรมทางธรรมชาติและทางสถาปัตยกรรมของวัดโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น เอกสาร แผ่นพับ มัลติมีเดีย ปรากฏ์ชาวบ้าน เน้นการขยายธุรกิจใช้กลยุทธ์การเจาะตลาด (Market penetration) คือ เพิ่มส่วนแบ่งของตลาดของผลิตภัณฑ์เดิมในอุตสาหกรรมเดิมโดยเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมากขึ้นและจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ปรากฏ์ชาวบ้านเพื่อนำเที่ยวในวัดและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในฤดูท่องเที่ยวและช่วงงานประเพณีสำคัญทางศาสนา

ใช้กลยุทธ์การเติบโตในแนวระนาบ (Horizontal Growth) และมีการกระจายโดยมีจุดร่วมกัน (Concentric diversification) และจะบรรลุวัตถุประสงค์โดยการร่วมสร้างพันธมิตรกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง (Joint venture partner) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยยึดหลักเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา โดยจัดโปรแกรมทัวร์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับผู้ที่มีความสนใจเป็นพิเศษ จัดนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและผู้ประกอบการในพื้นที่

3) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy) จะเป็นที่พึ่งที่มั่นคงตลาด โดยพิจารณาตามรูปแบบของส่วนแบ่งส่วนผสมทางการตลาด Marketing Mix (8Ps) และยุทธศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว

(1) พัฒนามาตรฐานภาคสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว (Price)

- จัดทำมาตรฐานราคาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นมาตรฐาน เช่น เพิ่มคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยจัดทำของที่ระลึกและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับประวัติของวัด ประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

- ยกระดับสินค้าและบริการสินค้าให้มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น การรวมกลุ่มของชุมชนในท้องถิ่นจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร มัคคุเทศก์ ประชาชนชาวบ้าน รวมกลุ่ม OTOP จำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายในบริเวณวัด

(2) พัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายที่มีความหลากหลาย (Place)

- ภาครัฐและภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส

- จัดทำสื่อให้เผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แผ่นพับ วารสารการท่องเที่ยวและสื่อท้องถิ่นต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์วัดป่าสุทธาวาส

- จัดนิทรรศการเคลื่อนที่โดยนำเสนอข้อมูลที่ทันสมัย มีความน่าสนใจแก่ผู้เข้าชม

- จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนหมุนเวียนประจำศูนย์ให้บริการนักท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส

(3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ (Product) ให้เกิดความหลากหลายทั้งในด้านรูปแบบคุณภาพและราคาเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยว

- เพิ่มกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมงานประเพณีท้องถิ่นของชุมชน

- จัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้า อาหารและเครื่องดื่มในจุดที่เหมาะสม

(4) พัฒนารูปแบบการวางแผนการตลาด (Promotion)

- จัดประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างจังหวัดและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

- ปรับปรุงเว็บไซต์ให้มีความน่าสนใจและข้อมูลที่ถูกต้อง

- จัดทำสื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ปฏิทินกิจกรรมงานประเพณี ประวัติเส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ

(5) พัฒนาศักยภาพบุคคลากร (Personal)

- จัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

- เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน พ่อค้าแม่ค้า

(6) การให้ข้อมูลข่าวสารและพันธมิตทางธุรกิจ (Public Relation Strategy)

โกสัสัย

- สร้างพันธมิตรและมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว

โกสัสัย

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโกสัสัย
- เพิ่มป้ายบอกทางไปยังจุดต่างๆของแหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส
- ปรับปรุงและเพิ่มป้ายสื่อความหมายให้มีความกลมกลืนกับทัศนียภาพ

(7) พัฒนารรจุกัณฑ์ (Package) หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- เพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจและมีความหลากหลาย เช่น จัดกิจกรรมนั่งสมาธิ ฟังเทศน์ทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ กิจกรรมทำสังฆทานหนังสือธรรมะเพื่อบริจาคแก่วัด และ ศาสนสถาน จัดกิจกรรมร่วมทำความสะอาด บูรณะ ปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณวัดและบริเวณ โดยรอบ

(8) อำนาจการต่อรอง (Power Strategy)

- ธรรมรงค์และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนให้ชุมชนเห็นประโยชน์ การบริการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัด
- ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม และมีส่วนร่วม ในของกิจกรรมการแสดงประเพณี วัฒนธรรมทางศาสนาและชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่า การรับรู้ความเป็นอัตลักษณ์ของวัดและชุมชน

7. การดำเนินกลยุทธ์ (Implement Strategy)

7.1 กำหนดแผนปฏิบัติการ (Action plan)

จากการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ส่งผลให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและเรียนรู้หลักปฏิบัติทา ของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

3. เพื่อสร้างงานสร้างรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ “เป็นแหล่งเรียนรู้หลักปฏิบัติทาพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ขับเคลื่อน การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงยั่งยืนและส่งเสริมความสุขของประชาชนด้วย หลักพุทธธรรม”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดป่าสุทธาวาส ให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

2. สนับสนุนและส่งเสริมของการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสด้วยจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ส่งเสริมการดูแลและรักษาทรัพยากรและหลักปฏิบัติของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและนักท่องเที่ยว

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ซึ่งสามารถนำข้อมูลมากำหนดแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส ผู้ศึกษาวิจัย จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) เพื่อจัดทำเป็นแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 แผน ได้แก่

1. แผนปฏิบัติการระยะสั้น 1 ปี เป็นแผนเร่งด่วนมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส โดยจัดทำ 2 แผน ดังนี้

- 1) พัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์
- 2) ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส

2. แผนปฏิบัติการระยะกลาง 1-5 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสอย่างต่อเนื่องและขยายตลาดสู่นักท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยจัดทำ 2 แผน ดังนี้

- 1) การฝึกอบรมมัคคุเทศก์และปราชญ์ชาวบ้าน
- 2) จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 3) จัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าของที่ระลึก

3. แผนปฏิบัติการระยะกลาง 5-10 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสกลนคร โดยการสร้างพันธมิตรทางการท่องเที่ยวเป็นการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนากับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในจังหวัดสกลนคร

แผนปฏิบัติการระยะสั้น 1 ปี ของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

วัตถุประสงค์ : กระตุ้นการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส

เป้าหมาย : จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสเพิ่มขึ้นร้อยละ 50

กลยุทธ์ :

1. พัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์
2. ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม

ตัวชี้วัด : จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 50

งบประมาณ : 500,000 บาท

ตารางที่ 9 แผนปฏิบัติการระยะสั้น 1 ปี กลยุทธ์พัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์

ลำดับ ที่	การดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลงาน
1	จัดเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมฟังเทศนา วิปัสสนาทุกวันเสาร์-อาทิตย์ กิจกรรมถวายสังฆทาน หนังสือธรรมะ กิจกรรมร่วมบำเพ็ญประโยชน์ทำความสะอาด บารมีวัดและจัดกิจกรรมประกวดสวดมนต์	สำนักงานพระพุทธศาสนา เทศบาลเมือง กรรมการวัด	1 ก.พ.-30 เม.ย.55	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ที่มีความหลากหลาย
2	จัดทำของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวที่บริจาคปัจจัยบูชา พิพิธภัณฑ์ เช่น ทำเหรียญ ไปสการ์ด	สำนักงานพระพุทธศาสนา เทศบาลเมือง กรรมการวัด	1 พ.ค.-31 พ.ค. 55	นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ
3	จัดทำป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย	กรรมการวัด	1มิ.ย-31 ก.ค. 55	นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ

ตารางที่ 10 แผนปฏิบัติการระยะสั้น 1 ปี กลยุทธ์ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส

ลำดับ ที่	การดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลงาน
1	เก็บข้อมูลกิจกรรมที่จัดในวัดป่าสุทธาวาส	สำนักงานพระพุทธศาสนา	1 ส.ค.-31 ส.ค.55	ปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธประจำปีของวัดป่าสุทธาวาส
2	ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารการท่องเที่ยว แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต	สำนักงานพระพุทธศาสนา และสำนักงานเทศบาลเมืองสกลนคร	1 ก.ย. – 1 ธ.ค. 55	นักท่องเที่ยวรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับ วัด และ กิจกรรม การท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสมากขึ้น
3	จัดทำแฟนเพจวัดป่าสุทธาวาส	กรรมการวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสกลนคร	1ส.ค.55 เป็นต้นไป	มีผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 10 ของทุกวัน

แผนปฏิบัติการระยะกลาง 1 -5 ปี ของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

วัตถุประสงค์ : กระตุ้นการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสอย่างต่อเนื่องและขยายตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

เป้าหมาย : จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสเพิ่มขึ้นร้อยละ 60

กลยุทธ์ :

1. การฝึกอบรมมัคคุเทศก์และปราชญ์ชาวบ้าน
2. จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
3. จัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก

ตัวชี้วัด : จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 60 และชุมชนได้รับผลตอบแทนจากการท่องเที่ยว

งบประมาณ : 2,000,000 บาท

ตารางที่ 11 แผนปฏิบัติการระยะกลาง 1-5 ปี กลยุทธ์การฝึกอบรมมัคคุเทศก์และปราชญ์ชาวบ้าน

ลำดับที่	การดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผลงาน
1	อบรมให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติกิจกรรมต่างๆของวัดป่าสุทธาวาส	สำนักงานพระพุทธศาสนา	1 ม.ค.-7 ม.ค.56	นักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและกิจกรรมการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสมากขึ้น
2	อบรมความรู้เกี่ยวกับการบริการและภาษาต่างประเทศ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสกลนคร	8 ม.ค – 20 ม.ค. 56	ผู้เข้ารับอบรมเกิดจิตบริการและนักท่องเที่ยวพึงพอใจจากการได้รับบริการ

ตารางที่ 11 แผนปฏิบัติการระยะกลาง 1-5 ปี กลยุทธ์การฝึกอบรมมัคคุเทศก์และปราชญ์ชาวบ้าน (ต่อ)

ลำดับ ที่	การดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผลงาน
3	อบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส	สำนักงานพระพุทธศาสนา	21 ม.ค.-31 ม.ค.56	ปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส

ตารางที่ 12 แผนปฏิบัติการระยะกลาง 1-5 ปี กลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ลำดับ ที่	การดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผลงาน
1	วางแผนจัดพื้นที่จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	กรรมการวัดและเทศบาลเมืองจังหวัดสกลนคร	1 ก.พ.-28 ก.พ.56	ได้พื้นที่ที่เหมาะสมและส่งผลกระทบต่อทรัพยากรในวัดน้อยที่สุด
2	จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองสกลนครและชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม	1 มี.ค – 31 ส.ค. 56	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ให้บริการโดยชุมชนท้องถิ่น
3	เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	ชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม	1 ก.ย. 56 เป็นต้นไป	จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 13 แผนปฏิบัติการระยะกลาง 1-5 ปี กลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก

ลำดับ ที่	การดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผลงาน
1	วางแผนจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก	กรมการวัดและเทศบาล เมืองสกลนคร	1 พ.ค.-31 พ.ค.56	ได้พื้นที่จัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้า และของที่ระลึกที่เหมาะสม
2	จัดตั้งกลุ่ม OTOP ของชุมชน	เทศบาลเมืองชุมชนตำบลธาตุ เชิงชุม	1 มิ.ย. – 30 มิ.ย.56	ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว
3	จัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก	เทศบาลเมืองชุมชนตำบลธาตุ เชิงชุม	1ก.ค.56 – 1 ม.ค. 57	ศูนย์จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก
4	เปิดให้บริการตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก	ชุมชนตำบลธาตุเชิงชุม	1 ม.ค.57 เป็นต้นไป	สร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น

แผนปฏิบัติการระยะยาว 5 -10 ปี ของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- วัตถุประสงค์ :** กระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในจังหวัดสกลนคร
- เป้าหมาย :** จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดสกลนครเพิ่มขึ้นร้อยละ 70
- กลยุทธ์ :** การสร้างพันธมิตรแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา
- ตัวชี้วัด :** จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนครเพิ่มขึ้น 70 % ต่อปี
- งบประมาณ :** 10,000,000 บาท

ตารางที่ 14 แผนปฏิบัติการระยะยาว 5-10 ปี กลยุทธ์การสร้างพันธมิตรทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ลำดับ ที่	การดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลงาน
1	สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดสกลนคร	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนครและหน่วยงาน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	1 ม.ย.-31 ก.ค.57	ทราบจำนวนแหล่งท่องเที่ยว เชิงศาสนาในจังหวัดสกลนคร
2	ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาใน จังหวัดสกลนคร	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนครและหน่วยงาน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	1 ส.ค. – 31 ส.ค.57	แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มี ศักยภาพต่อการพัฒนาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงศาสนา
3	พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา	หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	1ก.ย. – 31 ธ.ค. 57	แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มี ศักยภาพต่อการท่องเที่ยว

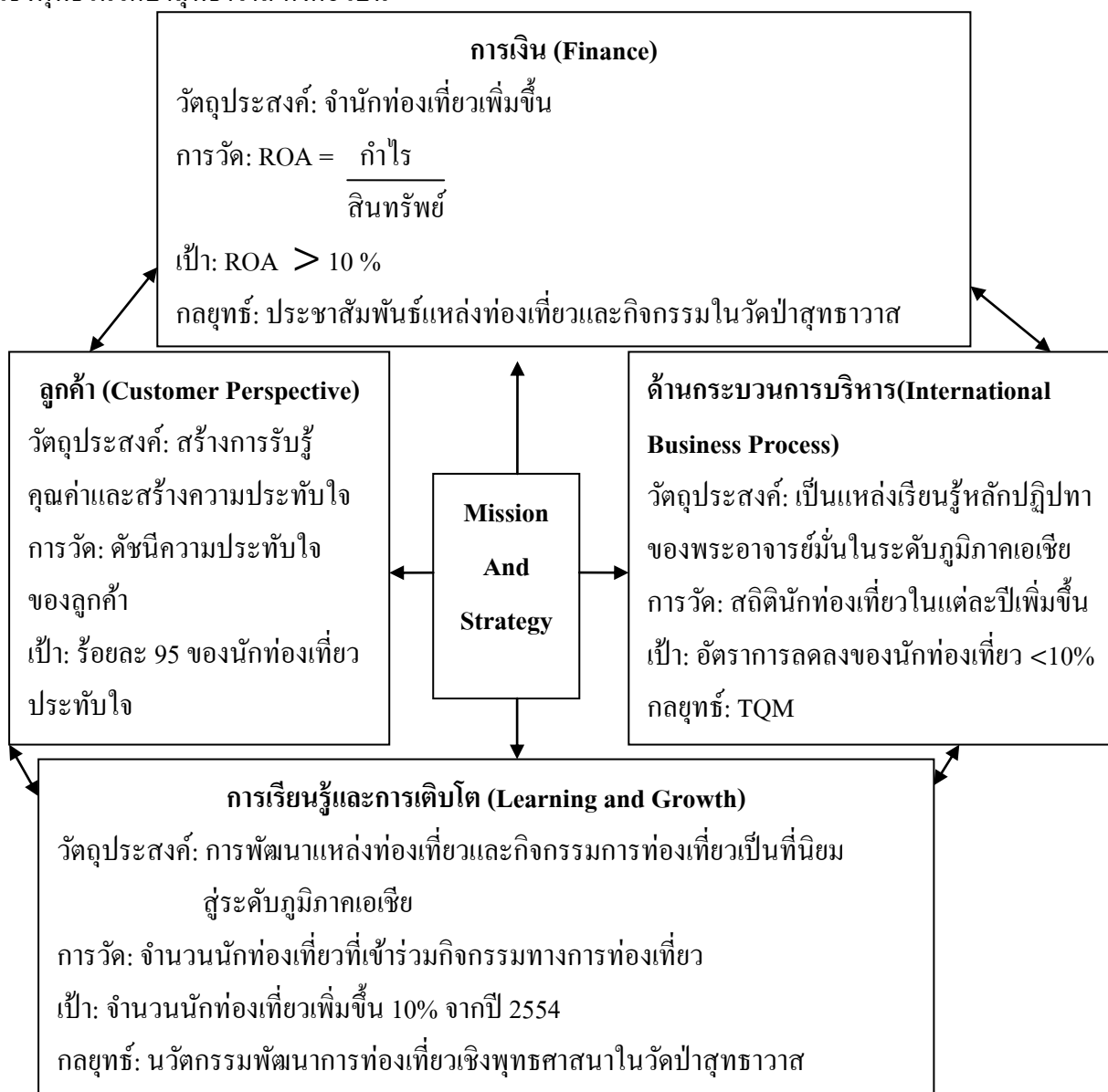
ตารางที่ 14 แผนปฏิบัติการระยะยาว 5-10 ปี กลยุทธ์การสร้างพันธมิตรแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา (ต่อ)

ลำดับ ที่	การดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผลงาน
4	ประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนครและหน่วยงาน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	1 ม.ค.-31 ก.ค. 58	เส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา ของจังหวัดสกลนคร
5	เปิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัด สกลนคร	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนครและหน่วยงาน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	1 ม.ค.-31 ก.ค. 58	นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพิ่มมาก ขึ้น
3	ประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วง 6 เดือนแรก	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนครและหน่วยงาน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	1ส.ค. – 15 ส.ค. 58	จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ จากการท่องเที่ยว
4	พัฒนาและปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและดำเนินการ ให้บริการต่อไป	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสกลนครและหน่วยงาน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	16 ส.ค. 58 เป็นต้นไป	สถิติการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่ เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนครเพิ่มขึ้น 70 %

8. การประเมินและการควบคุม (Evaluation and Control)

8.1 Balanced Scorecard (BSC) เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลขององค์กร

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้ Balance Scorecard เป็นเครื่องมือในการวัดประเมินผลประเมินองค์กร โดยนำมาปรับประยุกต์ใช้กับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 15 BSC Model กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส

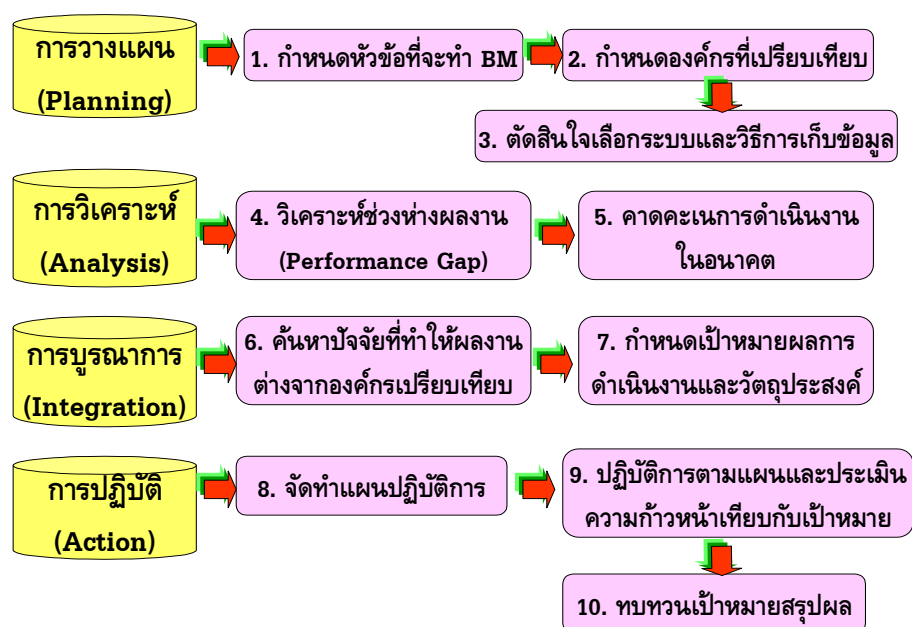
(อัจฉรา จันทร์ฉาย, 2549)

ผู้ศึกษาวิจัยใช้เครื่องมือ Balanced Scorecard เพื่อเป็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและสร้างพัฒนาการทางการท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสอย่างต่อเนื่อง ให้ได้ผลที่ชัดเจนและเป็นการจัดหาแนวทางแก้ไขด้านกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาสให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

8.2 การทำ Benchmarking คู่ความเป็นเลิศ ของวัดป่าสุทธาวาส

จากการทบทวนวรรณกรรม ขั้นตอนการทำ Benchmarking เป็นขั้นตอนที่ผู้ศึกษาวิจัยนำมาเป็นต้นแบบที่จะใช้วัดเพื่อเปรียบเทียบความสามารถของวัดป่าสุทธาวาสกับวัดโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคายซึ่งเป็นวัดที่มีชื่อเสียงและมีการจัดการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่ดีที่สุด วิธีการในการวัดและเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ บริการ และวิธีการปฏิบัติกับองค์กรที่สามารถทำได้ดีกว่า เพื่อนำผลการเปรียบเทียบมาใช้ในการปรับปรุงองค์กรของตนเพื่อมุ่งความเป็นเลิศทางธุรกิจ ดังนี้

ขั้นตอนกระบวนการหลักของการเปรียบเทียบระหว่างวัดป่าสุทธาวาสและวัดโพธิ์ชัย

ภาพที่ 16 กระบวนการทำ Benchmarking

(บุญดี บุญญาภิกิจและกมลวรรณ ศิริพานิช, 2545)

- 1) การวางแผน (Planning) มุ่งการเปรียบเทียบยุคการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธสู่ระดับภูมิภาคเอเชียโดยทำการเปรียบเทียบสู่ความเป็นเลิศกับวัดโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย
 - 2) การวิเคราะห์ (Analysis) การวิเคราะห์ระหว่างวัดป่าสุทธาวาสและวัดโพธิ์ชัย
- ตารางที่ 15 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นเลิศระหว่างวัดโพธิ์ชัยกับวัดป่าสุทธาวาส

วัดโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย	วัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร
1. ความโดดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวคือ เป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อพระใสพระพุทธรูปปางมารวิชัย	1. ความโดดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวคือ เป็นที่ตั้งของอนุสรณ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตบูรพาจารย์ด้านกรรมฐาน วิปัสสนา
2. มีชื่อเสียงด้านความศักดิ์สิทธิ์และเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง	2. มีชื่อเสียงด้านการปฏิบัติธรรม และหลักปฏิบัติของพระอาจารย์มั่น
3. การคมนาคมเข้าถึงวัด สามารถเข้าถึงสะดวกโดยรถยนต์ รถโดยสารประจำทาง	3. การคมนาคมเข้าถึงวัด สามารถเข้าถึงสะดวกโดยรถยนต์ รถโดยสารประจำทาง
4. โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวช่วงเทศกาลได้อย่างเหมาะสม	4. โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงระหว่างงานเทศกาลได้
5. การจัดการด้านการบริการท่องเที่ยวที่ดี เช่น มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล แบ่งพื้นที่ทำบุญ สักการะทำสังฆทาน จำนวนของที่ระลึกที่หลากหลาย	5. การจัดการด้านการท่องเที่ยวแบ่งพื้นที่แยกสำหรับนักท่องเที่ยวและพื้นที่สังฆาวาส

- 3) การบูรณาการ (Integration) ประเด็นที่วัดป่าสุทธาวาสคือดีกว่าวัดโพธิ์ชัยคือ
 - สิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถที่มีพื้นที่จำกัด เนื่องจากพื้นที่ภายในวัดค่อนข้างจำกัดและปกคลุมด้วยต้นไม้ใหญ่
 - การจัดการด้านการท่องเที่ยวในวัดที่จัดไว้อย่างเรียบง่ายซึ่งแตกต่างจากวัดโพธิ์ชัยที่จัดการในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพานิชย์อย่างเต็มรูปแบบ
 - ด้านความหลากหลายของบริการการท่องเที่ยวที่วัดโพธิ์ชัยจัดบริการค่อนข้างชัดเจน เช่น แบ่งพื้นที่ด้านหน้าทางเข้าสำหรับทำบุญ เสี่ยงเซียมซี พื้นที่สำหรับทำบุญทำสังฆทาน มีเจ้าหน้าที่บริการความสะดวกภายในพื้นที่สักการะและบริการบูชาพระ ของที่ระลึกที่หลากหลาย ในขณะที่วัดป่าสุทธาวาสตามแนวทางวัดโพธิ์ชัยนั้น ควรมีการจัด

มาตรการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร คงคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ของวัดป่าและควรคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาจากการท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์มากที่สุดและเกิดผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด

4) การปฏิบัติ (Action) แนวทางสู่ความเป็นเลิศเพื่อให้วัดป่าสุทธาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวพุทธในระดับภูมิภาคเอเชีย มีดังนี้

- วางแผนการบริการจัดการ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว
- กำหนดแผนการรองรับนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรในวัดป่าสุทธาวาส
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจัง
- สร้างพันธมิตรทางการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา
- ฝึกอบรมมัคคุเทศก์และปราชญ์ชาวบ้านด้านการบริการและภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
- มีมาตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการจัดอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group)

การจัดอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ศึกษาวิจัยทำการจัดอภิปรายกลุ่มย่อยแยกเป็น 2 กลุ่มคือ อภิปรายกลุ่มประชาชนชุมชน และการอภิปรายกลุ่มกรรมการวัดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ผลการจัดอภิปรายกลุ่มย่อย

จากการอภิปรายกลุ่มเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว แนวทางแก้ไขปัญหาและกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครร่วมกัน สามารถสรุปปัญหาได้ดังนี้

1. ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

- (1) ตลาดนักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่แวะเวียนมาไหว้เคารพสักการะพิพิธภัณฑสถาน
- (2) ปัญหาการส่งเสียงดังรบกวนส่วนส่งมาวาจากนักท่องเที่ยว

(3) ปัญหาจากการแตกแยกและความคิดเห็นที่ขัดแย้งของชุมชนเองส่งผลให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง

(4) ปัญหาการจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ที่ขาดการจัดการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

(5) ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

(6) ปัญหาการจัดการร้านขายของและรถเข็นขายของในวัดที่ไม่เป็นระเบียบ

(7) ขาดมัคคุเทศก์นำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

2. แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

(1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดมทุนบูรณะ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆอย่างต่อเนื่อง

(3) จัดพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาสและประวัติโดยย่อของพระอาจารย์มั่นแจกแก่นักท่องเที่ยว

(4) จัดให้มีการประชุมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนโดยรอบเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ รับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องเพื่อร่วมวางแผนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส

(5) จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับวัดป่าสุทธาวาสและการปฏิบัติตัวระหว่างเข้าชมพิพิธภัณฑ์แก่นักท่องเที่ยวได้รับรู้คุณค่า เอกลักษณ์ และไม่รบกวนการปฏิบัติกิจของพระสงฆ์

(6) จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบริเวณทางเข้าวัดป่าสุทธาวาสโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

(7) จัดระเบียบร้านขายของหรือรถเข็นขายของให้เป็นระเบียบสะดวกแก่การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

(8) มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาด้านจิตใจแก่นักท่องเที่ยวโดยการเทศนาจากพระเกจิอาจารย์ การนั่งวิปัสสนาในวันสำคัญทางพุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวเป็นประจำ

(9) จัดให้มีกล่องแสดงความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

3. กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

(1) กลยุทธ์ด้านกิจกรรมและบริการ

- เพิ่มกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีท้องถิ่น เช่น กิจกรรมตักบาตรเทโว ทุกวันพระ กิจกรรมทำสังฆทานหนังสือธรรมะเพื่อบริจาคแก่ศาสนสถาน หรือโรงเรียนที่ขาดแคลนหนังสือ

(2) กลยุทธ์พัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลาย

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส

(3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

- จัดระเบียบร้านจำหน่ายสินค้าให้มีความเหมาะสม
- ปรับปรุงภูมิทัศน์ และพัฒนาของที่ระลึกที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของวัดป่าสุทธาวาส เช่น พวงกุญแจ ที่คั่นหนังสือ โปสการ์ด สมุดพก พิธีภัณฑ์ขนาดจำลอง เป็นต้น

(4) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาบุคลากร

- ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ประชาชนชาวบ้าน นำเที่ยวและให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติ ความคิดเห็น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา สถานภาพ ภูมิลำเนา แสดงไว้ในตารางที่ 16 ดังนี้

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา สถานภาพ ภูมิลำเนา

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	260	65.0
- หญิง	140	35.0
2. อายุ		
- 15-22 ปี	29	7.3
- 23-30 ปี	64	16.1
- 31-40 ปี	78	19.5
- 41-50 ปี	147	36.8
- มากกว่า 51 ปี	82	20.6
3. ระดับการศึกษา		
- ระดับประถมศึกษา	212	53.0
- ระดับมัธยมศึกษา/ปวช.	66	16.5
- ระดับอนุปริญญา/ปวส.	65	16.3
- ระดับปริญญาตรี	36	9.0
- สูงกว่าปริญญาตรี	21	5.3

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา สถานภาพ ภูมิลำเนา (ต่อ)

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพ		
- รัฐบาล/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	43	10.8
- พนักงานบริษัทเอกชน	41	10.3
- ประกอบธุรกิจส่วนตัว	115	28.8
- เกษตรกร	144	36.0
- นักเรียน/นักศึกษา	43	10.8
- เกษียณ	7	1.8
- อื่น ๆ	7	1.8
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
- ต่ำกว่า 3,000 บาท	109	27.3
- 3,001-5,000 บาท	59	14.8
- 5,001 - 7,000 บาท	74	18.5
- 7,001 - 10,000 บาท	78	19.5
- 10,001 - 30,000 บาท	63	15.8
- มากกว่า 30,001 บาท	17	4.3
6. สถานภาพ		
- โสด	85	21.3
- สมรส	283	70.8
- หย่าร้าง	31	7.8
- อื่น ๆ	1	0.3

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้
เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา สถานภาพ ภูมิลำเนา (ต่อ)

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
7. ภูมิลำเนา		
- กาลสินธุ์	9	2.3
- ขอนแก่น	11	2.8
- ชัยภูมิ	19	4.8
- นครพนม	22	5.5
- นครราชสีมา	1	.3
- บุรีรัมย์	1	0.3
- มหาสารคาม	6	1.5
- มุกดาหาร	14	3.5
- ยโสธร	11	2.8
- ร้อยเอ็ด	13	3.3
- เลย	4	1.0
- สกลนคร	114	28.5
- สุรินทร์	3	0.8
- หนองคาย	4	1.0
- หนองบัวลำภู	2	.5
- อุดรธานี	18	4.5
- อุบลราชธานี	9	2.3
- นครศรีธรรมราช	1	0.3
- กำแพงเพชร	2	0.5
- น่าน	6	1.5
- พะเยา	2	0.5
- พิจิตร	1	0.3
- เพชรบูรณ์	3	0.8
- นครสวรรค์	2	0.6
- นนทบุรี	4	1.0

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้
เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา สถานภาพ ภูมิลำเนา (ต่อ)

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
7. ภูมิลำเนา (ต่อ)		
- อ่างทอง	1	0.3
- กรุงเทพฯ ฯ	10	2.5
- ปราจีนบุรี	1	0.3
- ระยอง	10	2.5
- สุพรรณบุรี	1	0.3
- อำนาจเจริญ	12	3.0

จากตารางที่ 16 แสดงผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถอธิบาย
รายด้านได้ ดังนี้ ด้านเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 260 คน คิดเป็น
ร้อยละ 65 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 มีระดับการศึกษา
ระดับประถมศึกษา จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน
144 คน คิดเป็นร้อยละ 36 โดยมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ
27.3 ซึ่งส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 และมีภูมิลำเนา
อยู่จังหวัดสกลนครมากที่สุด จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทาง จำนวนครั้งที่เดินทาง การกลับมาเที่ยวอีกครั้ง การศึกษาแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว และลักษณะยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว แสดงไว้ในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวัตถุประสงค์การเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทาง จำนวนครั้งที่เดินทาง การกลับมาเที่ยวอีกครั้ง การศึกษาแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว และลักษณะยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว		
- ชมพิพิธภัณฑ์และศึกษาประวัติพระอาจารย์ที่มีชื่อเสียง	329	82.3
- เพื่อศึกษาธรรม ฝึกสมาธิ	32	8.0
- เยี่ยมชมจิตรกรรมและสถาปัตยกรรม	16	4.0
- เข้าบูชาพระและวัตถุมงคล	14	3.5
- อื่น ๆ	9	2.3
2. จำนวนครั้งในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
- ครั้งแรก	193	48.3
- 2-3 ครั้ง	96	24.0
- 4-5 ครั้ง	20	5.0
- 5-6 ครั้ง	23	5.8
- มากกว่า 6 ครั้ง	63	15.8
3. การกลับมาเที่ยวอีกครั้ง		
- ไม่	8	2.0
- กลับมาอีกภายในระยะเวลา 1 เดือน	27	6.8
- กลับมาอีกภายในระยะเวลา 2-3 เดือน	64	16.0
- กลับมาอีกภายในระยะเวลา 4-6 เดือน	29	7.3
- กลับมาอีกภายในระยะเวลา 7-12 เดือน	31	7.8
- กลับมาอีกหลังจากปีนี้	228	57.0

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวัตถุประสงค์การเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทาง จำนวนครั้งที่เดินทาง การกลับมาเที่ยวอีก การศึกษาแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว และลักษณะยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว (ต่อ)

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
4. แหล่งที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว		
- สอบถามจากเพื่อนที่รู้จัก	263	65.8
- ติดต่อสอบถามบริษัทนำเที่ยว	23	5.8
- โฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ (โทรทัศน์ วิทยุ)	20	5.0
- นิตยสาร วารสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	32	8.0
- งานแสดงนิทรรศการทางการท่องเที่ยว	27	6.8
- อินเทอร์เน็ต	27	6.8
- อื่น ๆ	8	2.0
5. ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว		
- ท่องเที่ยวคนเดียว	36	9.0
- ท่องเที่ยวกับเพื่อน	220	55.0
- ท่องเที่ยวกับครอบครัว	108	27.0
- ท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว	30	7.5
- อื่น ๆ	6	1.5
6. ลักษณะยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง		
- รถยนต์ส่วนตัว	164	41.0
- รถโดยสารประจำทาง	21	5.3
- รถตู้/รถเช่า	142	35.5
- รถยนต์นำเที่ยว	63	15.8
- อื่น ๆ	10	2.6

จากตารางที่ 17 แสดงผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถอธิบายรายด้านได้ ดังนี้ ด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อชมพิพิธภัณฑสถานและศึกษาประวัติพระอาจารย์ที่มีชื่อเสียง จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 82.3 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวครั้งแรก จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 และส่วนใหญ่จะกลับมาอีกหลังจากปีนี้อีกจำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 ส่วนใหญ่มีการศึกษาแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวโดยสอบถามจากเพื่อนที่รู้จัก จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 ซึ่งลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55 และลักษณะยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง คือ รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักโครงสร้างพื้นฐานทั่วไปโดยใช้ค่าร้อยละ จำแนกตามการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในวัด แสดงไว้ในตารางที่ 16 ดังนี้

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คำตอบ)	ร้อยละ
1. การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในวัด		
- การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	204	15.5
- ที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยว	207	15.7
- ความสะอาดของห้องน้ำที่ให้บริการ	230	17.4
- ป้ายชี้บอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจน	223	16.9
- มีเอกสารประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	203	15.4
- มีเจ้าหน้าที่ให้ความสะดวก	203	15.4
- มีการจัดร้านจำหน่ายของที่ระลึกและวัตถุมงคลที่เหมาะสม	47	3.6
- อื่น ๆ	2	0.2

จากตารางที่ 18 แสดงผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป สามารถอธิบายได้ ดังนี้ ด้านการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในวัด พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่อง ความสะอาดของห้องน้ำที่ให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 17.4 รองลงมาคือ ควรปรับปรุงป้ายชี้ทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 16.9 ตามลำดับ และด้านที่ต้องการให้ปรับปรุงน้อยที่สุดคือการจัดร้านจำหน่ายของที่ระลึกและวัตถุมงคลที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 3.6

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ จำแนกตามกลยุทธ์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านบุคลากร ด้านการให้ข่าวสาร และด้านอำนาจ การต่อรอง แสดงไว้ในตารางที่ 19 ดังนี้

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านผลิตภัณฑ์

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. ความเหมาะสมของสถานที่ท่องเที่ยว	4.43	0.75	มากที่สุด
2. การดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ ท่องเที่ยว	4.37	0.85	มากที่สุด
3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	4.14	1.04	มาก
4. มีห้องน้ำให้บริการที่เพียงพอ	4.49	0.83	มากที่สุด
5. ความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมของ พิพิธภัณฑ	4.66	0.70	มากที่สุด
6. ความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมของ โบสถ์	4.72	0.65	มากที่สุด
7. กิจกรรมการท่องเที่ยว	4.08	1.18	มาก
รวม	4.41	0.85	มากที่สุด

จากตารางที่ 19 โดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ โดยการมีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรม ของโบสถ์ มีระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$) รองลงมา คือ ความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรม ของพิพิธภัณฑ ($\bar{X} = 4.66$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มี 2 ข้อ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.14$) และกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.08$)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านราคา

ปัจจัยด้านราคา	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. กำหนดราคาอาหารและเครื่องดื่มที่เหมาะสม	3.23	1.11	ปานกลาง
2. กำหนดราคาของที่ระลึกที่เหมาะสม	3.35	1.14	ปานกลาง
รวม	3.29	1.12	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 โดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านราคา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ปัจจัยด้านราคาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ โดยกำหนดราคาของที่ระลึกที่เหมาะสม มีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.35$) รองลงมา คือ กำหนดราคาอาหารและเครื่องดื่มที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.23$)

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. มีระบบการคมนาคมที่เหมาะสมในการเข้าถึง	4.30	1.17	มากที่สุด
2. ทำเล ที่ตั้งของวัดมีความเหมาะสม	4.36	1.10	มากที่สุด
รวม	4.33	1.13	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 โดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัด

จำหน่ายอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ โดยทำเลที่ตั้งของวัดมีความเหมาะสมมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา คือ มีระบบการคมนาคมที่เหมาะสมในการเข้าถึง ($\bar{X} = 4.30$)

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านการส่งเสริมการตลาด

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. การประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	3.62	1.10	มาก
2. เวลาจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เหมาะสม	4.18	1.17	มาก
3. มีป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ	4.17	1.15	มาก
4. การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ แผ่นพับ	3.74	1.28	มาก
รวม	3.93	1.17	มาก

จากตารางที่ 22 โดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ โดยเวลาจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เหมาะสมมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา คือ มีป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.17$)

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านบรรพบุรุษ

ปัจจัยด้านบรรพบุรุษ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. วิธีการทำบุญในพิธีต่าง ๆ	4.27	1.09	มากที่สุด
2. รายการบูชาพระ	4.26	1.06	มากที่สุด
3. การเข้าชมพิพิธภัณฑ์	4.55	0.85	มากที่สุด
4. สถานที่ในการถือศีล	4.41	0.96	มากที่สุด
5. ความประทับใจจากการปฏิบัติธรรม	4.37	0.99	มากที่สุด
6. ความประทับใจจากการร่วมกิจกรรม	4.22	1.11	มากที่สุด
รวม	4.35	1.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 23 โดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านบรรพบุรุษอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$) และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ปัจจัยด้านบรรพบุรุษที่อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 6 ข้อ โดยการเข้าชมพิพิธภัณฑ์มีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมา คือ สถานที่ในการถือศีล ($\bar{X} = 4.41$)

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
ด้านบุคลากร

ปัจจัยด้านบุคลากร	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. การบริการข้อมูลเกี่ยวกับวัด	4.23	1.00	มากที่สุด
2. การติดต่อประสานงานด้านการท่องเที่ยว	4.07	1.14	มาก
3. การดูแลนักท่องเที่ยว	4.16	2.29	มาก
4. การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว	4.14	1.12	มาก
5. การให้คำสอนทางธรรมของเจ้าอาวาส	4.31	1.02	มากที่สุด
รวม	4.18	1.31	มาก

จากตารางที่ 24 โดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ โดยการให้คำสอนทางธรรมของเจ้าอาวาสมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมา คือ การบริการข้อมูลเกี่ยวกับวัด ($\bar{X} = 4.23$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มี 2 ข้อ คือ การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.14$) และการติดต่อประสานงานด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.07$)

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านการให้ข่าวสาร

ปัจจัยด้านการให้ข่าวสาร	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. มีการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม	4.00	1.12	มาก
2. มีการจัดทำป้ายโฆษณา ไปปลิว แผ่นพับ	3.72	1.14	มาก
3. มีเว็บไซต์ของวัดให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยว	3.73	1.22	มาก
รวม	3.82	1.16	มาก

จากตารางที่ 25 โดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านการให้ข่าวสารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ปัจจัยด้านการให้ข่าวสารอยู่ในระดับมากจำนวน 3 ข้อ โดยมีการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา คือ มีเว็บไซต์ของวัดให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.73$)

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านอำนาจการต่อรอง

ปัจจัยด้านอำนาจการต่อรอง	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
1. จัดให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ เช่นงานเทศกาลประจำปี	4.21	1.09	มากที่สุด
2. มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เหมาะสม	4.24	1.09	มากที่สุด
รวม	4.23	1.09	มากที่สุด

จากตารางที่ 26 โดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ด้านอำนาจการต่อรองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาประเด็นย่อย พบว่า ปัจจัยด้านอำนาจการต่อรองอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ โดยมีจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่เหมาะสมมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมา คือ จัดให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ เช่นงานเทศกาลประจำปี ($\bar{X} = 4.21$)

ส่วนที่ 5 วิเคราะห์สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H_0 : เพศไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H_1 : เพศมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถแสดงได้ดังนี้ดังนี้

ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อเพศ

	กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	Chi - Square	Asymp. Sig. (2 - sided)
			34.251
เพศ	1. ด้านผลิตภัณฑ์	31.981	0.000*
	2. ด้านราคา	3.693	0.449
	3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	29.696	0.000*
	4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	32.031	0.000*
	5. ด้านบรรจุภัณฑ์	24.122	0.000*
	6. ด้านบุคลากร	30.625	0.000*
	7. ด้านการให้ข่าวสาร	22.675	0.000*
	8. ด้านอำนาจการต่อรอง	21.120	0.000*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 27 พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อเพศ มีค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ขอมรับสมมติฐานรอง หมายความว่า เพศของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในภาพรวม

สมมติฐานที่ 2 อายุมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H₀: อายุไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H₁: อายุมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถแสดงได้ดังนี้ดังนี้

ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่ออายุ

	กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	Chi - Square	Asymp. Sig. (2 - sided)
		70.886	0.000*
อายุ	1. ด้านผลิตภัณฑ์	68.828	0.000*
	2. ด้านราคา	37.874	0.036*
	3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	79.047	0.000*
	4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	82.357	0.000*
	5. ด้านบรรจุภัณฑ์	73.519	0.000*
	6. ด้านบุคลากร	116.704	0.000*
	7. ด้านการให้ข่าวสาร	78.936	0.000*
	8. ด้านอำนาจการต่อรอง	42.979	0.010*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 28 พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่ออายุ มีค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ขอมรับสมมติฐานรอง หมายความว่า อายุของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในภาพรวม

สมมติฐานที่ 3 การศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H₀: การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H₁: การศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถแสดงได้ดังนี้ดังนี้

ตารางที่ 29 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อการศึกษา

การศึกษา	กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	Chi - Square	Asymp. Sig. (2 - sided)
			142.774
	1. ด้านผลิตภัณฑ์	118.359	0.000*
	2. ด้านราคา	29.498	0.021*
	3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	124.159	0.000*
	4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	147.521	0.000*
	5. ด้านบรรจุภัณฑ์	127.066	0.000*
	6. ด้านบุคลากร	167.920	0.000*
	7. ด้านการให้ข่าวสาร	122.323	0.000*
	8. ด้านอำนาจการต่อรอง	110.386	0.000*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 29 พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อการศึกษา มีค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ยอมรับสมมติฐานรอง หมายความว่า การศึกษาของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในภาพรวม

สมมติฐานที่ 4 อาชีพมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H₀: อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H₁: อาชีพมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถแสดงได้ดังนี้ดังนี้

ตารางที่ 30 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่ออาชีพ

	กลยุทธ์การส่งเสริม ท่องเที่ยวเชิงพุทธ	Chi - Square	Asymp. Sig. (2 - sided)
อาชีพ		125.215	0.000*
	1. ด้านผลิตภัณฑ์	110.123	0.000*
	2. ด้านราคา	49.130	0.002*
	3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	104.063	0.000*
	4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	122.696	0.000*
	5. ด้านบรรจุภัณฑ์	83.315	0.000*
	6. ด้านบุคลากร	127.379	0.000*
	7. ด้านการให้ข่าวสาร	122.666	0.000*
	8. ด้านอำนาจการต่อรอง	104.390	0.000*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 30 พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่ออาชีพ มีค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ขอมรับสมมติฐานรอง หมายความว่า อาชีพของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในภาพรวม

สมมติฐานที่ 5 รายได้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H_0 : รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H_1 : รายได้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถแสดงได้ดังนี้ดังนี้

ตารางที่ 31 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อรายได้

รายได้	กลยุทธ์การส่งเสริม ท่องเที่ยวเชิงพุทธ	Chi - Square	Asymp. Sig. (2 - sided)
			70.365
	1. ด้านผลิตภัณฑ์	67.793	0.000*
	2. ด้านราคา	38.432	0.008*
	3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	63.403	0.000*
	4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	65.274	0.000*
	5. ด้านบรรจุภัณฑ์	59.819	0.000*
	6. ด้านบุคลากร	78.957	0.000*
	7. ด้านการให้ข่าวสาร	85.609	0.000*
	8. ด้านอำนาจการต่อรอง	67.388	0.000*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 31 พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อรายได้ มีค่า Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ยอมรับสมมติฐานรอง หมายความว่า รายได้ของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในภาพรวม

สมมติฐานที่ 6 สถานภาพมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H₀: สถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

H₁: สถานภาพมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถแสดงได้ดังนี้ดังนี้

ตารางที่ 32 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อสถานภาพ

สถานภาพ	กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	Chi - Square	Asymp. Sig. (2 - sided)
			30.244
	1. ด้านผลิตภัณฑ์	23.075	0.006*
	2. ด้านราคา	21.282	0.046*
	3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	20.950	0.051
	4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	40.162	0.000*
	5. ด้านบรรจุภัณฑ์	41.885	0.000*
	6. ด้านบุคลากร	39.128	0.001*
	7. ด้านการให้ข่าวสาร	31.895	0.001*
	8. ด้านอำนาจการต่อรอง	19.109	0.086

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 32 พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธต่อสถานภาพ มีค่า Sig. = 0.011 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ขอมรับสมมติฐานรอง หมายความว่า สถานภาพของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในภาพรวม

